

Styringsgruppa

Møte nr. 1-2016

Dato 11.05.2016

Tid 9 – 12

Sted Fetsund
lenser

Møte innkalt av: Kristian Moseby (prosjektleder)

Møtedeltakere: Ole André Myhrvold (Trøgstad kommune), John Harry Skoglund (Fet kommune), Øystein Slette (Enebakk kommune), Marianne Grimstad Hansen (Sørum kommune), Grete Irene Sjøli (Nes kommune), Trond Løfsgaard (Fylkesmannen Oslo og Akershus), Anja C. Winger (Akershus fylkeskommune, sentraladministrasjonen), Kristian Moseby (prosjektleder).

Forfall: Akershus Fylkeskommune politisk representant, Rælingen kommune, Eidsberg kommune, Ullensaker kommune, Sør-Odal kommune, Nord-Odal kommune, Eidsvoll kommune, Aurskog-Høland kommune, Spydeberg kommune.

Referent: Kristian Moseby

Møteagenda

1/16 – Sluttregnskap og revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

2/16 – Velkommen

3/16 – Orienteringssaker (6)

4/16 – Status for tiltak vannområde Øyeren

5/16 – Handlingsplaner for vannområde Øyeren

6/16 – Årsmelding vannområde Øyeren 2015

7/16 – Neste møte

8/16 – Eventuelt

1/16 – Sluttregnskap 2015 og revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

**Ansvar
/ Frist**

Kristian orienterte i møtet om sak 1/16 (se også sak 3/16-2). I tråd med vedtak i styringsgruppesak 13/15 skulle prosjektleder utarbeide forslag til revidert budsjett for 2016 etter endt regnskap for 2015. Det reviderte budsjettet ble sendt styringsgruppa for godkjenning per e-post 21.03.2016. Revidert budsjett ble godkjent uten merknader av 10 av 13 kommuner (resten gav ingen tilbakemelding). For detaljer henvises det til saksfremlegg for sak 1/16, datert 21.03.2016 (saksfremlegg vedlegg 1 + 6).

Vedtak: Sak 1/16 tas til orientering

2/16 – Velkommen

Møteleder Ole André Myhrvold ønsket velkommen. Dagsorden ble godkjent. Det var ingen merknader til referat fra styringsgruppemøte 25.11.2015.

Vedtak: Dagsorden og referat fra møte i styringsgruppa 25.11.2015 godkjennes.

3/16 – Orienteringssaker

1. Erfaringer fra prosjekt miljørådgivning for gårdbrukere VO Øyeren 2015

Det var planlagt en orientering fra ekstern person, men grunnet forfall orienterte Kristian om prosjektet. I regi av vannområde Øyeren ble det i 2015 gjennomført to ulike prosjekter der det ble gitt gratis miljørådgivning til gårdbrukere henholdsvis i Sørum og Trøgstad kommune. Rådgivningen ble gjennomført for gårdbrukere individuelt eller i grupper. Ved rådgivningen ble det gjennomført en befaring på en utvalgt gård, eller den enkelte gårdbrukers gård. Det ble blant annet gitt informasjon om mulige forbedringsrutiner hva angår tiltak for å redusere avrenning til vassdrag, samt informasjon og bistand til hvordan gårdbrukerne kunne søke om tilskudd til miljøtiltak. De to prosjektene ble gjennomført med økonomisk støtte gjennom Klima- og miljøprogrammet, som ble tildelt etter søknad fra Fylkesmannen i Østfold og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Totalt deltok 63 personer på enten rådgivning individuelt eller i gruppe. Erfaringene fra prosjektet har vært positive og vannområdet vil gjennomføre ett rådgivningsprosjekt også i 2016. I 2015 var det i vannområde Øyeren registrert ca 850 gårdbrukere som søkte om produksjonstilskudd.

Vedtak: Sak 3/16-1 tas til orientering

2. Sluttregnskap 2015 og revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

Det ble gitt en orientering om godkjenning av sluttregnskap og revidert budsjett for vannområde Øyeren 2016. Referatført som sak 1/2016.

Vedtak: Sak 3/16-2 tas til orientering

3. Status for godkjenning av forvaltningsplan for Glomma og evaluering av forvaltningsplanarbeidet

Anja Winger (Akershus Fylkeskommune, sentraladministrasjonen) orienterte. Forvaltningsplanene ligger for tiden hos Klima- og miljødepartementet (KMD). Det er hittil ikke kommet noen signaler om vesentlige endringer av planen for vannregion Glomma. Det tas sikte på at sentral godkjenning av planene vil foreligge i løpet av juni 2016.

Vannregion Glomma meldte seg på et EU initiert opplegg for evaluering av arbeidet med vannforvaltningstiltaksplanene (peer review = fagfelleevaluering). Det ble i mars 2016, over tre dager, gjennomført evalueringsrunder, der ulike aktører som har deltatt i arbeidet, ble intervjuet av to eksperter, henholdsvis fra Sverige og Finland. Det ble i etterkant av evalueringen laget en rapport som foruten å evaluere arbeidet også kommer med forslag til forbedringspunkter (vedlegg 7).

Det ble også gitt en kort orientering om det internasjonale prosjektet Ren Kustlinje (www.renkustlinje.se). Prosjektet har som formål å vurdere graden av, forebygge og redusere forurensningstilførsler til kystområdene. Som en del av arbeidet vil det også bli fokus på forurensningstilførsler fra innlandet, blant annet generell forsøpling, småbåthavner, kunstgressbaner med mer.

Vedtak: Sak 3/16-3 tas til orientering

4. Seminar vannområde Øyeren 2016

Seminar for vannområde Øyeren var planlagt avholdt i februar 2016, men har blitt nedprioritert til fordel for andre oppgaver. Det ble diskusjon rundt når seminaret burde avholdes, og at det fortrinnsvis burde avholdes med litt tidsrom i mellom møte i styringsgruppa.

Vedtak: Sak 3/16-4 tas til orientering. Det legges opp til at seminar for vannområde Øyeren avholdes i månedsskiftet september/oktober. Prosjektleder sørger for å avklare opplegg og dato og annonserer dette så raskt som mulig.

KM

5. Økt økonomisk støtte til vannforvaltning i statsbudsjett 2016

Etter Stortingets sluttbehandling av statsbudsjettet for 2016 ble det lagt opp til en økt bevilgning til vannforvaltning på 64,5 millioner kroner. Av disse er 34,5 millioner øremerket generell vannforvaltning og resten til villaksforvaltning og vassdragskalking. Den økte bevilgningen medfører at vannregionmyndigheten for Glomma - VRM (Østfold fylkeskommune) også har fått høyere bevilgninger enn tidligere. For året 2016 utgjør bevilgningen til VRM 3,1 millioner kroner (2,1 millioner i 2015). Disse midlene fordeles til de 13 vannområdene i vannregionen etter kriterier som vedtas av styringsgruppa for vannregion Glomma 20. mai 2016.

Vedtak: Sak 3/16-5 tas til orientering

6. Rapport for vassdragsovervåkning vannområde Øyeren 2015

Kristian orienterte om de viktigste resultatene i Norconsults rapport for vassdragsovervåkning i vannområde Øyeren 2015. Rapporten ble ferdigstilt 18.04.2016. Rapporten inneholder vurderinger av økologisk tilstand for de 36 undersøkte lokalitetene. Ingen lokaliteter hadde tilfredsstillende tilstand (god tilstand). Samlet tilstandsvurdering fordelte seg følgende moderat (10), dårlig (16), svært dårlig (10). I rapporten er det sammenstilt overvåkningsdata fra både 2015 og tidligere år, der man for tre utvalgte stasjoner gjennomførte statistiske trendanalyser for data fra de siste 30-årene (Øyeren og Rømuavassdraget). Det ble påvist signifikante endringer for enkelte parametere, og ulike årsakssammenhenger er diskutert i rapporten. Rapporten påpeker at dersom man skal kunne vurdere trender med statistiske metoder er det behov for økt prøvetakingsfrekvens, og en justering av vannområdets overvåkningsprogram. Det ble i møtet diskusjon rundt en justering av vannområdets overvåkningsprogram.

Vedtak: Sak 3/16-6 tas til orientering.

4/16 – Status for tiltak vannområde Øyeren

Status for gjennomføring av tiltak i vannområde Øyeren for perioden 2012-2015 ble gjennomgått (vedlegg 5). Det ble blant annet gjennomgått status for utvalgte kommunaltekniske tiltak, private avløpsanlegg, forurensningstiltak i landbruket, kalking, vassdragsovervåkning og diverse informasjonstiltak. Det ble diskusjon rundt tiltaksgjennomføringen, blant annet innen avløpssektoren og landbrukssektoren. Det var enighet om at det er behov for økt statlig finansiering innenfor flere sektorer for å kunne sørge for tilstrekkelig tiltaksgjennomføringsgrad. Det ble også diskutert hvorvidt det bør stilles strengere krav til gjennomføring av viktige tiltak innen landbruket. Løfsgaard orienterte om at enkelte miljøvirkemidler i landbruket skal rulleres i 2016/2017 og at det vil bli lagt opp til diskusjon rundt hvilke virkemiddelendringer som bør innføres. Fylkesmannen i Oslo og Akershus gjennomførte i 2016 midlertidige endringer i Regionalt miljøprogram, som kan være positive stimuli for tiltaksgjennomføringen i landbruket (alle vannområder i Akershus har fått lik prioriteringsstatus).

Det ble diskusjon rundt behov for eventuell justering av vannområdets overvåkningsprogram. Det var enighet om at det er viktig at vannområdet gjennomfører en solid overvåkning som kan avdekke eventuelle tilstandsendringer over tid og at programmet bør justeres til dette formålet, uavhengig av om det skulle bety at antallet stasjoner må reduseres.

Vedtak:

1. Status for tiltaksgjennomføring for vannområde Øyeren 2012 til 2015 tas til etterretning.
2. Det skal årlig (fortrinnsvis april) rapporteres fremdrift for relevante tiltak og sektorer til vannområdeutvalget. Rapporteringen skal i størst mulig grad følge mal for

vannregion Glomma, som utarbeides i 2016. Vannområdeutvalget vil årlig ta stilling til gjennomføringsgrad for ulike tiltak og vurdere eventuelt behov for oppfølging i egen kommune eller ovenfor andre sektormyndigheter. Vannområdeutvalget for Øyeren oppfordrer alle berørte sektormyndigheter til å bidra til at fremtidig rapportering blir enhetlig og hensiktsmessig for vannforvaltningens bruksområde. 3. Justering av overvåkningsprogram for vannområde Øyeren vurderes av faggruppe økologi i samråd med Fylkesmannen. Eventuelle endringer skal godkjennes av prosjektgruppa og vannområdeutvalget innen desember 2016. Behov for eventuell justering av finansieringsbidrag fra den enkelte kommune vurderes av prosjektgruppa og kan ved behov tas opp til vurdering i vannområdeutvalget. Gjennomførende konsulentfirma gis beskjed om eventuelle endringer innen utgangen av desember 2016.	ØKO/ PG / KM
5/16 – Handlingsplaner for vannområde Øyeren	
Kristian la frem utkast til handlingsplaner for kommunalteknikk, faggruppe landbruk, og faggruppe økologi (vedlegg 2, 3 og 4). Utkastene ble utarbeidet i mars/april 2016 og må ansees foreløpige. Det ble diskusjon ambisjonsnivå for tiltaksgjennomføring, og om prosess for hvordan eventuelle nye tiltak, kan implementeres i sektorenes planverk. Det ble også vurdert hvordan handlingsplanene bør håndteres og behandles i de respektive kommunene. Vedtak: 1. Utkast til handlingsplaner for kommunalteknikk, landbruk og faggruppe økologi godkjennes. Vannområdets grupper arbeider videre med planene, og det legges opp til at endelige planer legges frem for vannområdeutvalget i septembermøtet 2016. 2. Alle sektormyndigheter (også landbrukssektoren) bør etterstrebe at det settes konkrete målsetninger for tiltaksgjennomføring frem mot 2021, med bakgrunn i at miljømålene skal nås. 3. Endelige handlingsplaner for vannområde Øyeren bør behandles politisk i hver kommune. Den enkelte kommune/sektormyndighet vurderer behov for økonomiske avklaringer og implementering av foreslåtte tiltak inn i egne planverk og tiltaksplaner. Handlingsplanene/ eventuell oppfordring om prioriteringsendringer stiles til kommunenes rådmenn/ aktuell sektormyndighet.	FAG- GR. SEKT- MYND KOM
6/16 – Årsmelding vannområde Øyeren 2015	
Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 (vedlegg 5) ble lagt frem for godkjenning. Utkast til årsmelding ble godkjent i prosjektgruppemøte 31.03.2016, og revidert versjon ble ferdigstilt 29.04.2016. Nytt i 2015 årsmeldingen er en forenklet oversikt over gjennomførte tiltak, som følger årsmeldingen som vedlegg. Det var ingen innspill til endringer i årsmeldingen. Vedtak: Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 godkjennes. Årsmeldingen distribueres til vannområdets kommuner og det oppfordres om at den behandles som en orienteringssak på politisk nivå.	KM
7/16 – Neste møte	
Det ble foreslått at neste møte gjennomføres i kombinasjon med befarings på Øyeren med båt. Gansvika og Fetsund lenser ble foreslått som alternative møteplasser. Vedtak: Neste møte i styringsgruppa avholdes 12.september 2016, som møte kombinert med befarings på Øyeren med båt. Prosjektleder og styringsgruppeleder avklarer, sted og opplegg for befarings. Prosjektleder innkaller til møtet.	KM/ OAM

8/16 – Eventuelt	
Kristian orienterte om at det er utarbeidet kommunevise informasjonsbrosjyrer om vannområdets arbeid, samt vannflasker, som skal deles ut til kommunestyrerepresentantene. Kristian ønsket innspill til hvordan informasjonsmateriellet skulle deles ut. Vedtak: <i>Prosjektleder sørger for nødvendige avklaringer for at materiellet leveres til den enkelte kommune, og at materiellet blir delt ut i de respektive kommunestyremøtene.</i>	KM

Møte i Styringsgruppa

Fetsund lenser, Fetsund

11.05.2016 - kl. 09:00 – 12:00

Møte innkalt av: **Kristian Moseby**

Møte nr: 1 -2016

Tema: Orienteringssaker, Status for tiltak i vannområde Øyeren, Handlingsplaner vannområde Øyeren, Årsmelding 2015

Vedlegg: Vedlegg 1 – Revidert budsjett vannområde Øyeren 2016
Vedlegg 2 – Utkast til handlingsplan for kommunalteknikk
Vedlegg 3 – Utkast til handlingsplan for landbruk
Vedlegg 4 – Utkast til handlingsplan for faggruppe økologi
Vedlegg 5 – Årsmelding vannområde Øyeren 2015

2/16 - Velkommen

Godkjenning av forrige referat og dagsorden.

Forslag til vedtak: *Referat og dagsorden godkjennes.*

3/16 – Orienteringssaker

1. Erfaringer fra prosjekt miljørådgivning for gårdbrukere VO Øyeren 2015

Bakgrunn: I regi av vannområde Øyeren ble det i 2015 gjennomført to ulike prosjekter der det ble gitt gratis miljørådgivning til gårdbrukere henholdsvis i Sørums og Trøgstad kommune. Rådgivningen ble gjennomført for gårdbrukere individuelt eller i grupper. Ved rådgivningen ble det gjennomført en befaring på en utvalgt gård, eller den enkelte gårdbrukers gård. Det ble blant annet gitt informasjon om mulige forbedringsrutiner hva angår tiltak for å redusere avrenning til vassdrag, samt informasjon og bistand til hvordan gårdbrukerne kunne søke om tilskudd til miljøtiltak. De to prosjektene ble gjennomført med økonomisk støtte gjennom Klima- og miljøprogrammet, som ble tildelt etter søknad fra Fylkesmannen i Østfold og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Jan Stabbetorp, ved Norsk landbruksrådgivning Øst, vil i møtet holdes en orientering om miljørådsprosjektet som ble gjennomført i Sørums.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-1 tas til orientering.*

2. Godkjenning av revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

Bakgrunn: I tråd med vedtak i styringsgruppesak 13/15 skulle prosjektleder utarbeide forslag til revidert budsjett for 2016 etter endt regnskap for 2015. Det reviderte budsjettet ble sendt styringsgruppa for godkjenning per e-post, sendt 21.03.2016. Revidert budsjett (vedlegg 1) ble godkjent uten merknader (tilbakemelding om godkjenning fra 10 av 13 kommuner). For detaljer henvises det til saksfremlegg for sak 1/16, datert 21.03.2016. Saken referatføres som sak 1/16.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-2 tas til orientering.*

3. Status for godkjenning av forvaltningsplan for Glomma og evaluering av forvaltningsplanarbeidet.

Bakgrunn: Forvaltningsplan og tiltaksplan for vannregion Glomma 2016 - 2021 ble godkjent i Fylkestingene i desember 2015, og deretter sendt til klima- og miljødepartementet (KMD) og landbruks- og matdepartementet (LMD) for sentral godkjenning. I brev fra KMD til fylkeskommunene og de berørte sektormyndighetene (datert 07.03.2016) meddeles det at de regionale vannforvaltningsplanene forventes godkjent og ferdig bearbeidet i løpet av juni 2016.

Vannregion Glomma ble forespurt av en av EUs arbeidsgrupper for gjennomføringen av vanndirektivet om å delta på en evalueringsprosess av forvaltningsplanarbeidet. Vannregion Glomma valgte å delta på dette, i likhet med andre vannregioner i andre europeiske land. Den 15.- 17 mars 2016 ble det gjennomført ett evalueringsopplegg, med møtevirksomhet og intervjuer med ulike ressurspersoner fra utvalgte vannområder (deriblant vannområde Øyeren). I etterkant av evalueringen ble det laget en rapport (ferdigstilt april 2016) som oppsummerte positive trekk ved organiseringen og mulige forbedringspunkter.

Akershus fylkeskommune (delegert myndighet som vannregionmyndighet for Glomma, for vannområder med arealer i Akershus) ved Anja C. Winger, sentraladministrasjonen, vil i møtet holde en orientering om status for godkjenning av forvaltningsplanen for Glomma og euealering av forvaltningsplanarbeidet.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-3 tas til orientering.*

4. Seminar vannområde Øyeren 2016

Bakgrunn: I tråd med arbeidsplan for vannområde Øyeren 2016, skal det gjennomføres ett seminar for vannområde Øyeren. I seminaret vil det legges opp til informasjon om vannområdets kunnskapsgrunnlag og arbeid så langt, og plan for arbeidet videre. Seminaret var i utgangspunktet planlagt avholdt i februar 2016, men ble utsatt/nedprioritert til fordel for andre arbeidsoppgaver. Det legges opp til at seminaret gjennomføres enten i juni eller august/september 2016. Dato annonseres så snart den er fastsatt.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-4 tas til orientering.*

5. Økt økonomisk støtte til vannforvaltning i statsbudsjett 2016

Bakgrunn: Etter Stortingets sluttbehandling av statsbudsjettet for 2016 ble det lagt opp til en økt bevilgning til vannforvaltning på 64,5 millioner kroner. Av disse er 34,5 millioner øremerket generell vannforvaltning og resten til villaksforvaltning og vassdragskalking. Den økte bevilgningen medfører at vannregionmyndigheten for Glomma - VRM (Østfold fylkeskommune) også har fått høyere bevilgninger enn tidligere. For året 2016 utgjør bevilgningen til VRM 3,1 millioner kroner (2,1 millioner i 2015). Disse midlene fordeles til de 13 vannområdene i vannregionen etter kriterier som vedtas av styringsgruppa for vannregion Glomma i mai 2016.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-5 tas til orientering.*

6. Rapport for vassdragsovervåkning vannområde Øyeren 2015

Bakgrunn: Vannområde Øyeren gjennomførte i 2015 to anbudskonkurranser i forbindelse med vassdragsovervåkning. COWI vant konkurransen om prøvetaking av biologiske prøver, mens Norconsult vant konkurransen om vannkjemisk prøvetaking og rapportering. Norconsult har sammenstilt informasjonen gjennomført vassdragsovervåkning 2015 og sammenfattet denne i en rapport som ble ferdigstilt 18.04.2016.

Rapporten ble distribuert per e-post til alle vannområdets medlemmer 29.04.2016. Det er i rapporten lagt vekt på diskutere mulige årsakssammenhenger og vurderinger av endringer i vannkvalitet over tid for overvåkningsstasjoner. Utdrag av viktige konklusjoner fra rapporten:

- Av de 36 undersøkte stasjonene ble kun én stasjon vurdert å ha en tilstand som tilfredsstillende miljømålene etter vannforskriften. 10 lokaliteter hadde moderat tilstand, 16 lokaliteter hadde dårlig tilstand og ni lokaliteter hadde svært dårlig tilstand.
- Det ble vurdert utviklingstrender for vannkvalitet for 3 utvalgte overvåkningsstasjoner som har historiske data tilbake til 1980-tallet. Det ble funnet signifikant nedadgående og økende trender for enkelte parametere for perioden 1981 til 2010/2014. For fosfor ble det påvist nedadgående trender, der nedgangen hovedsakelig skjedde på 1980- og 90 tallet. Det ble ikke funnet signifikant signifikante trender for fosfor de senere årene. I rapporten er det listet opp forslag til ulike årssakssammenhenger for de ulike trendene.
- For å kunne avdekke eventuelle trender i vannkvalitet er det viktig at overvåkningshyppigheten er tilstrekkelig for å fange opp de eventuelle endringer man ønsker å se etter. Vannområde Øyerens overvåkningsprogram bør tilpasses etter ønsket informasjonsverdi og behov. Dagens overvåkningsprogram for vannområde Øyeren har ikke omfattende nok hyppighet til å vurdere trender med tilstrekkelig signifikans. Hvis man ønsker å vurdere trender bør det legges opp til høyere overvåkningsfrekvens og færre overvåkningslokaliteter, som overvåkes over en lengre periode (fortrinnsvis 10 år). For å kunne vurdere tiltaksgjennomføring i sammenheng med endringer i vannkvalitet over tid, er det like viktig å sammenstille god informasjon om tiltaksgjennomføring.

Forslag til vedtak: *Sak 3/16-6 tas til orientering.*

4/16 – Status for tiltak vannområde Øyeren

Bakgrunn: En viktig del av vannområdets arbeid er å holde en overordnet, men også lokal oversikt over gjennomføringsgrad av relevante tiltak som kan påvirke tilstanden for vannmiljøet. I lys av dette har vannområde Øyeren samlet informasjon om gjennomførte tiltak for perioden 2012 til 2015, for utvalgte sektorer. En forenklet sammenstilling over gjennomførte tiltak finnes i Årsmelding for vannområde Øyeren 2015, vedlegg 1. Det er stor forskjell mellom ulike sektormyndigheter, hvilke virkemidler man har tilgjengelig for å kunne øke gjennomføringsgraden av viktige tiltak som kan føre til at miljømålene for vannforekomstene oppfylles. Det har også innenfor enkelte sektorer/tiltakstyper vært endringer i virkemiddelapparatet som har hatt betydning for tiltaksoppslutningen. Prosjektleder vil i møtet holde en innledning der det redegjøres for gjennomføringsgrad av utvalgte tiltak. Det vil legges opp til diskusjon rundt oversikten over gjennomførte tiltak i perioden 2012 – til 2015 og om/hvordan styringsgruppa eventuelt skal forholde seg til status for gjennomførte tiltak. Det ønskes også diskusjon rundt hvordan styringsgruppas medlemmer og vannområdet forøvrig, skal søke avklaringer rundt gjennomføring av tiltak i egen kommune (innenfor kommunens myndighetsområde).

Forslag til vedtak: *Vedtakstekst utformes i møtet i tråd med konklusjon.*

5/16 – Handlingsplaner for vannområde Øyeren

Bakgrunn: Vannforvaltningsarbeidet i Norge etter vannforskriften og EUs vannrammedirektiv gikk i 2016 inn i en ny fase. Fra og med årsskiftet 2015/2016 startet den første landsdekkende tiltaksfasen, der sektormyndighetene i hele Norge skal etterstrebe å få iverksatt (de foreslåtte) nødvendige tiltak for å sikre oppnåelse av miljømålene innen 2021. Med bakgrunn i overnevnte har vannområdenes faggrupper og prosjektgruppe påbegynt arbeidet med å lage handlingsplaner for tre ulike temaområder; kommunalteknikk (vedlegg 2), landbruk (vedlegg 3) og en plan for faggruppe økologi (vedlegg 4). Grovutkast til handlingsplan for kommunalteknikk og landbruk ble lagt frem for de respektive faggruppene i møter henholdsvis 29.3.2016 og 4.5.2016. Begge utkastene til handlingsplaner for kommunalteknikk og landbruk er justert i henhold til innspill etter møter i faggruppene. Utkast til

handlingsplan for økologi ble laget i etterkant av møte i faggruppe økologi 31.3.2016, og har foreløpig ikke vært på innspillsrunde. Prosjektleder vil i møte orientere innholdet i utkastene til handlingsplaner og videre fremdrift for arbeidet med disse. Det ønskes at styringsgruppa diskuterer, eller kommer med innspill til; prosess med utforming av handlingsplanene, kommunenes bruk og behandling av planene, detaljeringsgrad og eventuelt ambisjonsnivå for fremtidig tiltaksgjennomføring.

Forslag til vedtak: *Utkast til handlingsplaner for kommunalteknikk, landbruk og faggruppe økologi godkjennes, uten innspill/ med følgende innspill. Ved behov utdypes vedtakstekst i møtet.*

6/16 - Årsmelding vannområde Øyeren 2015

Bakgrunn: Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 (vedlegg 5) ble utarbeidet i februar/mars.. Årsmeldingen oppsummerer generell informasjon om vannområdet, organisering, økonomi, vannområdets oppnådde milepæler, utfordringer for vannmiljøet og vannmiljøstatus for året 2015. I styringsgruppesak 6/15 ble det vedtatt at det i vannområdets årsmelding skulle lages en forenklet sammenstilling av status for gjennomførte tiltak og kostnader for utvalgte tiltakstyper for aktuelle sektorer. Dette er innarbeidet i Årsmelding for 2016, som vedlegg 1. Årsmeldingen er godkjent av vannområdets prosjektgruppe i møte 31.3.2016. Årsmeldingens vedlegg om gjennomførte tiltak er utarbeidet i samarbeid med vannområdets faggrupper (landbruk, avløp og økologi) og innholdet er godkjent i møter henholdsvis 05.04.16, 29.03.2016 og 31.03.16. Årsmeldingen er justert i henhold til innspillene som kom fra prosjektgruppa og faggruppene. Prosjektleder vil i møtet orientere om innholdet i årsmeldingen og vedlegg.

Forslag til vedtak: *Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 godkjennes. Årsmeldingen distribueres til vannområdets kommuner og det oppfordres om at den behandles som en orienteringssak på politisk nivå.*

7/16 – Neste møte

Bakgrunn: I neste møte planlegges det blant annet å behandle følgende saker;

- Handlingsplan vannområde Øyeren
- Nytt mandat for vannområde Øyeren
- Arbeidsplan for vannområde Øyeren 2017

Neste møte foreslås avholdt som kombinert møte med befaring. Møtet foreslås avholdt enten 5, 14, eller 15. september, avhengig av ønske om befaringsopplegg (diskuteres i møtet)

Forslag til vedtak: *Neste møte i styringsgruppa avholdes xx.09.2016, som et kombinert møte med befaring. Prosjektleder organiserer befaringen. Opplegg avklares med styringsgruppeleder.*

8/16 – Eventuelt

Bakgrunn: Det er på forhånd ikke meldt inn saker.

Forslag til vedtak:

Budsjett for vannområde Øyeren 2016 - V. 2

Vedtatt og godkjent av styringsgruppa: 04.04.2016

Budsjett versjon 2 - 27.01.2016

Vannområde Øyeren	Budsjett	Merknad
Inntekter		
Tilskudd fra Fylkesmannen Ø-Miljøvernnavdelingen		I 2015 tildelt 75.000 til Overvåkning 2016*
Tilskudd fra Fylkesmannen OA- Landbruksavdelingen	100 000	Tildelt til miljørådgivningsprosjekt Sørums kommun
Tilskudd fra Fylkesmannen OA- Miljøvernnavdelingen		I 2015 tildelt 133.000 til Overvåkning 2016*
Tilskudd Miljødirektoratet (via Vannregionmyndigheten Ø-FK)	100 000	Antatt tilskudd basert på tidligere år
Tilskudd fra Akershus FK	100 000	Antatt tilskudd basert på tidligere år
Tilskudd Østfold FK (VRM)		
Refusjon ved Sykefravær/permisjon fra folketrygden	126 000	Permisjon prosjektleder
Enebakk kommune	108 000	52 000 (1/2) medlemskontingent + 56 000 overvåkning*
Fet kommune	155 000	62 000 (1/2) medlemskontingent + 93 000 overvåkning*
Nes kommune	327 000	157 000 (1/2) medlemskontingent + 170 000 overvåkning*
Rælingen kommune	55 000	20 000 (1/2) medlemskontingent + 35 000 overvåkning*
Sørums kommune	248 000	99 000 (1/2) medlemskontingent + 149 000 overvåkning*
Trøgstad kommune	115 000	55 000 (1/2) medlemskontingent + 60 000 overvåkning*
Ullensaker kommune	206 000	99 000 (1/2) medlemskontingent + 107 000 overvåkning*
Totale inntekter	1 640 000	
Bruk av driftsfond (overført fra 2015)	892 000	Fra regnskap 2015
Refundert mva	425 000	
Sum inntekter og bruk av driftsfond	2 957 000	
Utgifter		
Administrasjonskostnader		
Lønn inkl. sosiale utgifter	815 000	
Reiseutgifter (bil, offentlig, fly)	50 000	Leie av buss til befaringer + km godtgjørelse
Kontormateriell	10 000	Print og materiell
Leie av lokaler	60 000	Møte- og seminarlokaler + kontor prosjektleder
Telefon og datakommunikasjonsutgifter	5 000	Telefon, bredbånd prosjektleder
Kjøp av inventar, utstyr og maskiner	2 000	
Aviser og tidsskrifter (medlemskap)	3 000	Medlemsskap Norsk vannforening
Gaver ved representasjon	2 000	
Beverting	50 000	Møteutgifter + seminarer
Annonser og informasjon	30 000	Annonsering seminarer og drift av nettsider
Opplæring, kurs (seminarer, foredrag, kurs)	100 000	Utgifter til foredragsholdere, studietur landbruk
Møtegodtgjørelser	15 000	Møtegodtgjørelse til eksterne samarbeidspartnere
Totale administrasjonskostnader	1 142 000	
Annet forbruksmateriell, råvarer og tjenester (laboratorietjenester Noranalyse)**	160 000	Gjelder overvåkning av vassdrag i Fet, Sørums, Rælingen
Konsulenttjenester		
Overvåkning av vassdragene (overvåkningsprogram 2016)	400 000	208 K tilskudd overført fra 2015
Prosjekt veileder for feilsøking på avløp- overvannsnett	150 000	Oppstart 2016 - post overført fra 2015
Økt kunnskap/ informasjonstiltak om leirpåvirkede vassdrag	50 000	40 K tilskudd overført fra 2015
Informasjonstiltak, oppdatering av vannområdets nettsider***	100 000	16 K tilskudd overført fra 2015
Miljørådgivning Akershus (Sørums 2015)***	150 000	Fått tilsagn om tilskudd 100 K fra FM-OA-landbruk 2016
Bistand til vurderinger av tiltak i landbruket***	30 000	
System for årsrapport fra minirensanleggleverandører til kommunene***	50 000	
Forprosjekt (paleolimnologiske undersøkelser i Øyeren / vurdering av behov for vannføringsstasjoner)	100 000	
Diverse konsulentbistand (mindre utredninger og bakgrunnsinformasjon)****	50 000	
Totalt konsulenttjenester	1 080 000	
Avsetning til bundne driftsfond (overvåkningsprogram)	100 000	Avsetning til biologisk prøvetaking 2018
Avsetning til bundne driftsfond (drift)	50 000	
Betalt mva	425 000	
Totale utgifter inkl mva	2 957 000	

*Kommunenes økonomiske bidrag til overvåkning 2017 vil justeres etter tildelte tilskudd til overvåkning

**Gjelder kjøp av laboratorietjenester, men skal føres på konto annet forbruksmateriell

***Pågående prosjekt 2015, avsluttes og faktureres i 2016

****Avklares ved behov med vannområdets faggrupper og prosjektgruppe

Handlingsplan for kommunaltekniske tiltak vannområde Øyeren 2016-2021

Dette er ett utkast til handlingsplan. Enkelte tiltak er listet opp som eksempler. Innhold i endelig handlingsplan kan derfor avvike vesentlig fra dette utkastet.

Regional plan for vannforvaltning for Glomma 2016 – 2021 vedtas i de respektive departementene våren/sommeren 2016. Planen vil bli gjeldende fra og med 2016 og omfatter en prioritering og regionale føringer for sektormyndighetenes (herunder kommunenes) arbeid for ett bedre vannmiljø og oppnåelse av vedtatte miljømål for vassdragene innen 2021.

Som en oppfølging av forvaltningsplanen for Glomma har vannområde Øyeren utarbeidet en helhetlig handlingsplan for Vannområde Øyeren som viser tiltak innen aktuelle sektorer. Denne handlingsplanen (del kommunalteknikk) gir en oversikt over tiltak som er planlagt eller foreslått innen kommunalteknisk sektor innen vannområde Øyeren nedbørsfelt i perioden 2016 til 2021. Planen er laget med utgangspunkt i vannområdets tiltaksanalyse (datert 27.05.2014), samt nye tiltaksforslag og konklusjoner fra møter i faggruppe Vann og Avløp 2015-2016. Handlingsplanen er ikke uttømmende, men omfatter et utvalg tiltak som antas å være relevante eller ha positiv effekt på vannmiljøet.

Handlingsplanen har følgende formål:

1. Handlingsplanens hovedmål er å synliggjøre hvilke hovedmålsetninger kommunene har satt seg i forbindelse med kommunaltekniske tiltak frem mot 2021.
2. Vise behov for eventuelt behov for samkjøring av fagmiljøer, tiltakspraksis og tiltaksfremdrift innen og mellom kommunene.
3. Planen kan være et verktøy for kommunene, der foreslåtte tiltak eller justerte frister krever politisk behandling/budsjettjusteringer
4. Planen skal danne grunnlag for oppdateringer i Vann-Netts tiltaksmodul, som er den nasjonale databasen for rapportering av tiltak for å oppnå god økologisk tilstand i elver og innsjøer

Det foreslås at handlingsplanen legges frem for politisk behandling i kommunene vinteren 2015/2016, og at handlingsplanens økonomiske konsekvenser innarbeides i budsjettene. Kommunene innen vannområdet har ulike utfordringer, og de økonomiske konsekvensene av handlingsplanen vil variere mellom kommunene. Ressursbehovet må vurderes av den enkelte kommune i forbindelse med saksforberedelse for politisk nivå.

Felles målsetninger for alle kommunene

Tiltak	Formål	Ansvarlig myndighet	Ansvarlig gjennomførende	Status* (F, P, V, I)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Merknad/ Beskrivelse
Tilkoble til kommunalt avløpsnett /oppgradere alle private avløpsanlegg i kommunen innen 2021 Herunder vurdere behov for: - Lokal forskrift - Områdeprioritering etter føringer gitt i forvaltningsplan for Glomma	Sørge for at alle eiendommer med innlagt vann har private avløpsanlegg/ tilfredsstillende (godkjente) renseløsninger for avløpsvann. Redusere utslipp av avløpsforurensset vann til sårbare resipienter	KOM/ FM	KOM + Eier av eiendom/ ikke godkjent avløpsanlegg	I						X	Med «tilfredsstillende» menes at løsningen er i tråd med krav i forurensningsforskriften og evt. lokale forskrifter. For å nå målet innen år 2021, må det i kommunale fremdriftsplaner tas hensyn til frister satt i utsendte pålegg og estimert byggetid for anlegg.
Iverksette uavhengig tilsyn ved private avløpsanlegg	Etablere et system for oppfølging, som sikrer fortsatt overholdelse av rensekrav. Gi grunnlag for evaluering av anleggenes funksjon	FM/ KOM	KOM	F						X	Tilsyn skal være operativt innen xx.xx.xxxx. Hensiktsmessige løsninger/ eventuelt interkommunalt samarbeid i forbindelse med tilsyn bør vurderes
Bidra til at det utvikles bedre verktøy for kommunenes arbeid med private avløpsanlegg - saksbehandling, service, tilsyn og årsrapportering fra minirensesanlegg leverandører	Gi kommunene bedre statusoversikt og vilkår i forbindelse med saksbehandlingen med private avløpsanlegg	-	VO-Ø / KOM	I							Vannområde Øyeren (m.fl.) har igangsatt ett prosjekt ifm årsrapportering fra minirensesanleggleverandører
Utarbeide veileder for feilsøking på avløpsnett	Veiledning til kommunene for å drive feilsøking mest	-	Vannområde Øyeren/ FM / Andre?	P	X	X					Prosjektbeskrivelse utarbeidet 2016. Gjennomføring må og

	mulig kostnads- og resultateffektivt										mulig tilleggsfinansiering må avklares innen juni 2016.
Iverksette systematisk feilsøking på avløpsnett – utbedre kjente feil og feil som blir oppdaget	Gi kommunene oversikt over hvilke deler av avløpsnettet som det er mest problemer med, og danne grunnlag for prioritering av tiltak	FM	KOM	F		X					Eksempelvis avsette x personer til feilsøk i xx % stilling for året xxxx . Områdestrategi
Kommunen skal ha utarbeidet/oppdatert hovedplan for vann, avløp og vannmiljø (inklusive sanerings-/tiltaksplaner)	Få etablert solide og konkrete tiltaksplaner for reduksjon av forurensning, overløpsdrift og reduksjon av fremmedvann	FM	KOM	I		X					Viktig at kommunene innlemmer prioriteringer i forvaltningsplan og tiltaksplan for Glomma i sine egne planverk (hovedplaner og tiltaksplaner).
Kommunen skal ha utarbeidet/oppdatert plan for overvannshåndtering i sentrumsområder	Sørge for at kommunene har gode planverk (inkludert handlingsdel) for overvannshåndtering	FM	KOM	?			X				Handlingsdel utarbeidet og iverksatt innen xx.xx.xxxx
Klimatilpasset ROS-analyse med oppdatert beredskapsplan	FM godkjent miljørisikoanalyse med handlingsdel.	FM	KOM				X				Frist varierer
Utbedring av eksisterende avløpsnett (separering, rehabilitering), både kommunalt og private stikkledninger. Ha ett konkret fornyelsesprogram for kommunens ledningsnett, inkludert handlingsdel.	Ha gode planer for og gjennomføre utbedringer på både kommunalt og privat avløpsnett for å redusere utslipp av avløpsvann til sårbare resipienter.	FM	KOM	I	X						Prioriteringer gitt i regional forvaltningsplan for Vannregion Glomma skal implementeres i kommunale planverk. Sårbare resipienter prioriteres
<u>Redusere overløpsutslipp</u> -fjerne" røde overløp" (ROS) - fjerne eller hindre overløp i	Redusere antall "røde overløp" innen 2021	FM	KOM								Med røde overløp mener utslippspunkter på avløpsnettet som har

fellesnummer											havner i ROS kategori rød.
Frakoble taknedløp fra avløpsnett	Redusere belastningen på overvannsnett, frigjøre kapasitet på ledningsnett	FM	KOM	F							Taknedløp vurderes frakoblet fra overvannsnett der det er mulig
<u>Håndtering av overvann</u> -krav om LOD og åpne flomveier i kommuneplanbestemmelser -retningslinjer for saksbehandling	Få alle kommunene til å legge krav om overvannshåndtering inn i kommuneplanbestemmelsene	FM	KOM								I henhold til nyeste retningslinjer og NOU 2016 om overvannshåndtering
Utbedre kritiske kulverter (ROS)	Ingen kulverter skal forårsake oversvømmelser m.v.	FM	KOM								
Øke dimensjonering av ledninger i risikoområder	Ha ett klimarobust avløpsnett	FM	KOM								Innføre klimafaktor
Modelleringer av avløpsnett i problemområder	Vite hva som skjer under ulike nedbørsituasjoner	FM	KOM								
Oppdatering av driftskontrollsystemet	Ha en godt fungerende driftskontrollsystem	FM	KOM								
Oppdatering av ledningsdatabasen	Ha et oppdatert kartverk.	FM	KOM								
<u>Etablere risikobasert tilsyn – og tømmefrekvens sandfang og stikkrenner</u> - Kartlegging av samtlige sandfang og registrering i database - Utarbeide rutiner for tilsyn, vedlikehold og tømning som ivaretar infrastruktur og resipient	Optimalisere sandfangenes funksjon, redusere utslipp av miljøgifter til resipientene	FM/ KOM	KOM KOM / Eier av veiobjekt			X			X		Kun sandfang under kommunenes ansvarsområde, ikke Vegvesenets sandfang Noen sandfang ligger på privat veggrunn, og disse bør inngå i kartleggingen
Vurdere vinterdrift – bruk av veisaltmengde og avrenning til	Vurdere om resipientensyn er	KOM	KOM + Entreprenør		X						Vurdere om redusert saltbruk er

vassdrag	ivaretatt og om det er behov for overvåking av vannkvalitets-belastningen										nødvendig/mulig
Kartlegging/ utarbeide oppdatert oversikt over næring/industri som har påslipp til kommunalt avløpsnett	Ha kontroll/regulere hva og hvilke mengder som slippes på avløpsnett	KOM	KOM	F							Frist settes av kommune
Opprette en felles arena (seminar/møte?) der kommunene kan diskutere hvordan kommunene kan samkjøre sin tiltakspraksis ytterligere. Erfaringsutveksling og dialog viktig for at kommunene har et mest mulig lik praksis.	Bedre samkjøring av hvordan kommunene slik at de jobber enhetlig med tiltaksgjennomføring.	FM/ VO	KOM			X					Erfaringer tilsier at det er ulik praksis mellom kommunene til tross for felles VA norm for Romerike

*Gjelder status for tiltaket i 2016 (året handlingsplanen ble vedtatt) der; F = Foreslått tiltak, gjennomføring må avklares administrativt/politisk, P = Planlagt, på planleggingsstadiet, V = vedtatt, men ikke igangsatt, I = igangsatt

Konkrete innmeldte tiltak for kommuner enkeltvis

Tiltak	Formål	Ansvarlig myndighet	Ansvarlig gjennomførende	Status* (F, P, V, I)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Merknad/ Beskrivelse
Tilkoble til kommunalt avløpsnett /oppgradere alle private avløpsanlegg i kommunen innen 2021	Sørge for at alle eiendommer med innlagt vann har tilfredsstillende (godkjente) renseløsninger for avløpsvann. Redusere utslipp av avløpsforurensset vann til sårbare resipienter	FM / KOM	NN KOM								X antall saksbehandler/e i xx % stilling Totalt antall anlegg 2016: XXX pålegg per år frem til år xxxx . Kommunen fyller inn egen gjennomføringsfrist
<u>Fastsette mål for ledningsnettfornyelse (%/meter)</u> -separatsystem(spillvannsledningen)	Ha bærekraftig ledningsnettfornyelse	FM	NN kommune								Mål opp ledningsnettfornyelse i prosent eller antall meter

-Før 1970 -Etter 1970 Fellessystem-separering (%)	og ha konkrete mål for fornyelse av avløpsnett										av totalt avløpsnett i aktuelle kategorier
Separering – 0 meter AF	Separere avløpsvann og overvann i ledningsnett. Få redusert antall meter avløpsnett med fellessystem til null	FM	NN kommune				X				Det er satt en konkret målsetning om null meter avløpsledninger med felles system innen xx.xx.xxxx.
Førnye/rehabiliterer XXX antall meter SP betongledningsnett		FM	NN kommune				X				Frist xx.xx.xxxx
<u>Redusere overløpsutslipp</u> -fjerne" røde overløp" (ROS) - fjerne eller hindre overløp i felleskummer	Redusere antall "røde overløp" innen 2021	FM	KOM								Med røde overløp mener utslippspunkter på avløpsnett som har havner i ROS kategori rød.
Legge ned NN renseanlegg, avløp føres til NN renseanlegg med utslipp til NN	Utslippspunkt for rensed avløp ved NN renseanlegg er sanert	FM	NN kommune / NN IKS				X				Frist xx.xx.xxxx
Optimalisere renseprosess ved NN kommunale renseanlegg,	Sørge for at renseprosessen ved renseanlegg er så god som mulig og i henhold til krav i utslippstillatelse	FM	NN kommune							X	xx.xx.xxxx. Krav til ny løsning: xx % reduksjon Fosfor xx % reduksjon BOF ₅ , og xx % reduksjon KOF
<u>Redusere overløpsutslipp</u> -fjerne" røde overløp" (ROS) - fjerne eller hindre overløp i felleskummer	Redusere antall "røde overløp" innen 2021	FM	KOM								Med røde overløp mener utslippspunkter på avløpsnett som har havner i ROS kategori rød.

*Gjelder status for tiltaket i 2016 (året handlingsplanen ble vedtatt) der; F = Foreslått tiltak, gjennomføring må avklares administrativt/politisk, P = Planlagt, på planleggingsstadiet, V = vedtatt, men tiltaket ikke igangsatt, I = igangsatt

Handlingsplan Landbruk for Vannområde Øyeren 2016 – 2017 (2021) - Versjon 29.04.2016

UTKAST

Dette er ett utkast til handlingsplan. Enkelte tiltak er listet opp som eksempler. Innhold i endelig handlingsplan kan derfor avvike vesentlig fra dette utkastet.

Hovedmål: Oppnå god kjemisk og økologisk vannkvalitet i vassdragene

Mål	Delmål/arbeidsmål	Tiltak	Frist for gjennomføring	Merknad	Ansvar
Redusere erosjon og avrenning av næringsstoffer (hovedfokus fosfor) fra landbruksarealer til vassdragene	Generelt	Miljørådgivning til foretak er en gjennomgang av drifta på eiendommen med fokus på miljøutfordringer		Svært viktig tiltak! Ca 830 foretak i VOØ	
		<i>Gi miljoråd til minst 30 foretak pr år</i>	Årlig	Forutsetter finansiering	VOØ, kommunene, miljorådgivere
		Være pådriver for å få eier av landbrukseiendom til å få forvalteransvar:			
		Møte for eiere med fokus på miljøutfordringer og jordleieavtaler	2016/17?		Bondelag mv.
		Være pådriver for at næringa benytter miljøordningene:	Årlig		
		Informasjon, Infoblod/skriv, Avisoppslag	Årlig		FM, kommunen, NLR Øst
		Markvandring; Grøfting; Overflatevann; Miljøordninger	Årlig		
		Være aktive ved rullering av regionale miljøtiltak i jordbruket for 2018 - 2021;	2017		
		Delta i rulleringsgruppe, viktige ordninger som bør inn, se under	2017		FM/kommunen mv.
		Gi høringsinnspill, viktige ordninger som bør inn, se under	2017		kommunene. VOØ
"	De mest kritiske områdene av åpenåkerarealer bør overvintre i stubb	Rullering av tiltaksstrategi i landbruket (SMIL – midler):			
		Rullere strategien sammen med landbruksnæringa	2017/2018	Fokus på tiltak som reduserer forurensing fra jordbruket	Kommunen
		Være pådriver for redusert jordarbeiding om høsten:		Uenighet om konkret målsetting skal settes	
		Miljørådgiving - gårdbruker skal ha en plan for jordarbeingstiltak	Årlig		VOØ/miljørådgiver
		Informasjon; info skriv fra kommunene, veiledning fra FM, NLR Øst mv.	Årlig		FM, kommunen, NLR øst mv.
		Markvandring	2017/2018	I tilknytning til rullering av RMP	VOØ, kommunen mv.

"	Hydrotekniske tiltak	Være pådriver for utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg;		Årlig Årlig 2016	Alle "kanaler"	VOØ, miljørådgiver Kommunen , NLRØST Kommunen/VOØ
			Alle gårdbrukere som har fått miljøråd skal ha en hydroteknisk plan			
			Informasjon			
			Synliggjøre utfordringer for Naturskedefondet/L.Dir (mulighet for tilskudd ved eksisterende hydrotekniske anlegg).			
"	Systematisk grøfting	Være pådriver for at arealer grøftes systematisk:		Årlig Årlig 2016		VOØ, kommunen Kommunen VOØ, kommunen mv.
			Miljørådgiving- gårdbruker skal ha en plan for grøftebehov			
			Informere om tilskuddsordningen			
			Markvandring f.eks. grøftedemonstrasjon- kornprogrammet			
"	Vegetasjonssone langs vassdrag	Være pådriver for at det etableres vegetasjonssoner (gras) langs vassdrag:		2017? Årlig 2017	Uenighet om konkret målsetting skal settes	VOØ, miljørådgiver FM, kommunen mv.
			Alle gårdbrukere skal ha fått informasjon om muligheter for tilskudd til vegetasjonssoner			
			Miljørådgiving - plan på foretaksnivå for potensial for vegetasjonssoner.			
			Miniprojekt i regi av VOØ el RL- munne ut i et faktaark om vegetasjonsdekke på kritiske områder			
"	Gras i dråg	Være pådriver for at det kan gis tilskudd til gras i «kritiske deler av dråget»:		2017		VOØ, kommunen VOØ, kommunen, bondelag mv.
			Faggruppe landbruk VO Ø skal gi innspill til aktuelle instanser (FM og L.Dir).			
			Miniprojekt i regi av VOØ el RL- munne ut i et faktaark om vegetasjonsdekke på kritiske områder			
"	Stubb i dråg	Være pådriver for at stubb i dråg tas inn i RMP – ordningen som tiltak igjen:		2017 2017		Kommunen/bondelag mv.
			Faggruppe landbruk VO Ø skal gi innspill til aktuelle instanser (FM og L.Dir).			
			Miniprojekt i regi av VOØ el RL- munne ut i et faktaark om vegetasjonsdekke på kritiske områder			
"	Utsatt omlegging av eng	Være pådriver for at overvintring i gras blir en del av RMP – ordningen igjen;		2017		Kommunen/bondelag mv.
			Faggruppe landbruk VO Ø skal gi innspill til aktuelle instanser (FM og L.Dir).			
"	Lagring og spredning av husdyrgjødsel	Bidra til at husdyrgjødsel spres i vekstsesongen (12 mnd lagringskapasitet):		Årlig Årlig/2018 2018		Kommunen Kommunen Kommunen Kommunen/Mattilsynet
			Informasjon om BU – midler			
			Kontroll av gjødsellager- PT-ordning/kommunal ekstra innsats			
			Informasjon om regelverk			
			Informasjonskveld til personer m. hobbyhest (de som ikke søker om produksjonstilskudd)			
"	Redusert fosforgjødsling som overgjødsling	Bidra til balansert gjødsling		Årlig Årlig		Kommunen Alle
			Kontrollere gjødselplaner ved PT og RMP – kontroll			
			Informasjon			
"	Demonstrasjonsbruk	Fremme gode eksempler på med dyktige og miljøflinke gårdbrukere		2017?		Landbruksrådgivningen/vannområde/ kornprogrammet
			Markvandring, demonstrasjonsdag (eks N-sensor etc).			

"	Anlegging av fangdammer	Prosjekt i utvalgt område der man vurderer behov for fangdammer (gårdbrukere bør være positive i forkant)		2017?		Kommunen	
		Lage realistisk plan for etablering av fangdammer			Forutsetter finansiering		
Redusere påvirkningen fra plantevernmidler på vassdrag	Redusert bruk av plantevernmidler	Bidra til riktig bruk av plantevernmidler		Årlig/2016		Kommunen	
		Info om forskriftsendring, krav til journal -integrert plantevern, mot vassdrag,					Årlig
		Ugrasharving- informasjon					
		Kontroll Vips- informasjon Jobbe for å avklare mal for integrert plantevern og tiltak mot vassdrag					
Finansiering	Jobbe for økt støtte til gjennomføring av viktige landbrukstiltak som reduserer avrenning til vassdrag	Økte økonomiske tilskuddsrammer vil kunne føre til økt tiltaksgjennomføring		2017 ved RMP/SMIL rullering		Kommunen/Vannområde	
			Innspill til sentrale myndigheter				

Handlingsplan for faggruppe økologi vannområde Øyeren 2016-2021

Dette er ett utkast til handlingsplan. Enkelte tiltak er listet opp som eksempler. Innhold i endelig handlingsplan kan derfor avvike vesentlig fra dette utkastet.

Regional plan for vannforvaltning for Glomma 2016 – 2021 vedtas i de respektive departementene høsten 2016. Planen vil bli gjeldende fra og med 2016 og omfatter en prioritering og regionale føringer for sektormyndighetenes (herunder kommunenes) arbeid for ett bedre vannmiljø og oppnåelse av vedtatte miljømål for vassdragene innen 2021.

Som en oppfølging av forvaltningsplanen for Glomma har vannområde Øyeren utarbeidet en helhetlig handlingsplan for Vannområde Øyeren som viser tiltak innen aktuelle sektorer. Denne handlingsplanen (faggruppe økologi) gir en oversikt over relevante tiltak som er planlagt eller foreslått innen faggruppens temaområde i perioden 2016 til 2021. Planen er laget med utgangspunkt i vannområdets tiltaksanalyse (datert 27.05.2014), samt nye tiltaksforslag og konklusjoner fra møter i faggruppe økologi 2015-2016. Handlingsplanen er ikke uttømmende.

Sammendrag av viktigste tiltak:

- Hvis ønske om å ha med sammendrag, fylles dette inn når planen er ferdig.

Handlingsplanen har følgende formål:

1. Handlingsplanens hovedmål er å synliggjøre hvilke mål vannområdet/kommunene har satt seg i forbindelse med tiltak som er relevante for faggruppe økologi frem mot 2021.
2. Planen kan være en informasjonskilde for kommuner, sektormyndigheter og andre, fortrinnsvis gi oversikt over relevante tiltak som kan være en informasjonskilde for sektormyndighetenes eget planverk.
3. Planen skal danne grunnlag for oppdateringer i Vann-Netts tiltaksmodul, som er den nasjonale databasen for rapportering av tiltak for å oppnå god økologisk tilstand i elver og innsjøer

Det foreslås at handlingsplanen legges frem for politisk behandling i kommunene vinteren 2015/2016, og at handlingsplanens økonomiske konsekvenser innarbeides i budsjettene. Kommunene innen vannområdet har ulike utfordringer, og de økonomiske konsekvensene av handlingsplanen vil variere mellom kommunene. Ressursbehovet må vurderes av den enkelte kommune i forbindelse med saksforberedelse for politisk nivå.

Tiltak	Formål	Ansvarlig myndighet	Ansvarlig gjennomførende	Planlagt / vedtatt	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Kort beskrivelse
Gjennomføre tiltaksrettet overvåkning som er i henhold til vannforskriftens krav og anbefalinger	Fremskaffe ett godt kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand og eventuelle endringer i økologisk tilstand	MD/ FM?	VO / Kommunene	Planlagt	X	X	X	X	X	X	Overvåkningen gjennomføres med utgangspunkt i nyeste anbefalinger fra Miljødirektoratet og Fylkesmannen
Løpende vurdere behov for og gjennomføre problemkartlegging innenfor relevante problemstillinger	Finne svar på uavklarte problemstillinger/kilder til problemer eller forurensningskilder, belyse mulige årsakssammenhenger	MD / FM?	VO / Kommunene / FM	Ved behov							Prosjektrammer og finansiering må avklares før eventuell gjennomføring
Vurdere forekomst av vandringshindre for fisk	Avdekke mulige vandringshindre for fisk og vurdere behov for tiltak	Grunneier	VO i samarbeid med FM / Statens vegvesen	Planlagt		X	X				
Vurdere om vegsalting fører til problemer for vannmiljøet i vannområdet	Avdekke mulige vannmiljøproblemer ifm vegsalting og behov for tiltak	KOM / Statens vegvesen	VO i samarbeid med FM / Statens vegvesen	Planlagt				X	X		
Vurdere behov for bedre kunnskapsgrunnlag om edelkrepsbestanden i vannområdet	Avdekke behov for eventuelle tiltak for å bedre forholdene for edelkreps	MD /FM	VO i samarbeid med FM /	Planlagt					X	X	
Jobbe for å ansvarliggjøre aktuelle myndigheter: Synliggjøre behov for bedre klassifiseringsmetodikk for	Få MD til å initiere ett utviklingsprosjekt som resulterer i ett bedre	MD/FM	VO/FM synliggjør behov – MD ansvarlig for	Vedtatt	X						Ny kunnskap og behov for bedre metodikk er begrunnet med

Utkast per 29.04.2016

[illegible]

Teigsåa i Fet kommune. Foto: Kristian Moseby

Årsmelding 2015

Innhold

1. FORORD	3
2. OM VANNOMRÅDET	4
3. ORGANISASJONEN	5
3.1 Vannområdets organisering	5
3.2 Vannområdegruppens sammensetning i 2015	5
3.3 Avholdte møter 2015	7
4. ØKONOMI - INNTEKTER OG FORBRUK	8
4.1 Bruk av økonomiske tilskudd fra eksterne bidragsytere	9
5. HOVEDFOKUS I 2015	10
6. AKTIVITETER OG OPPNÅDDE MILEPÆLER	10
7. VESENTLIGE UTFORDRINGER	11
7.1 Hovedutfordringer	11
7.2 Brukerinteresser og interessemotsetninger	11
8. TILSTANDSSTATUS FOR VANNFOREKOMSTENE	12
9. VANNFOREKOMSTER, MILJØTILSTAND 2015 OG MILJØMÅL	13
Vedlegg 1 – Gjennomføring av utvalgte tiltak 2012 – 2015	17

1. Forord

Vannområde Øyeren er et interkommunalt prosjektorgan som ble etablert i 2012 på bakgrunn av implementeringen av EU's Vannrammedirektiv og den norske vannforskriften. I tråd med vannforskriften er vannområdets hovedmålsetning å arbeide for å «...sikre helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene» (vannforskriftens §-1). Videre skal vannets tilstand beskyttes mot forringelse, og om nødvendig forbedres eller gjenopprettes slik at god økologisk og kjemisk tilstand oppnås. Arbeidet skal munne ut i en regional forvaltningsplan innen 2015 som skal vedtas i Fylkestingene og godkjennes av departementene. Forvaltningsplanen skal omfatte ett tiltaksprogram som skal iverksettes i 2016. De vedtatte miljømålene er juridisk bindende og skal oppnås innen 2021.

Undersøkelser av forholdene for biologiske elementer som lever i vann skal tillegges hovedvekt når økologisk miljøtilstand vurderes. Biologiske elementer kan benyttes som en indikasjon på hvordan miljøtilstanden har vært over tid. Foto: Kristian Moseby

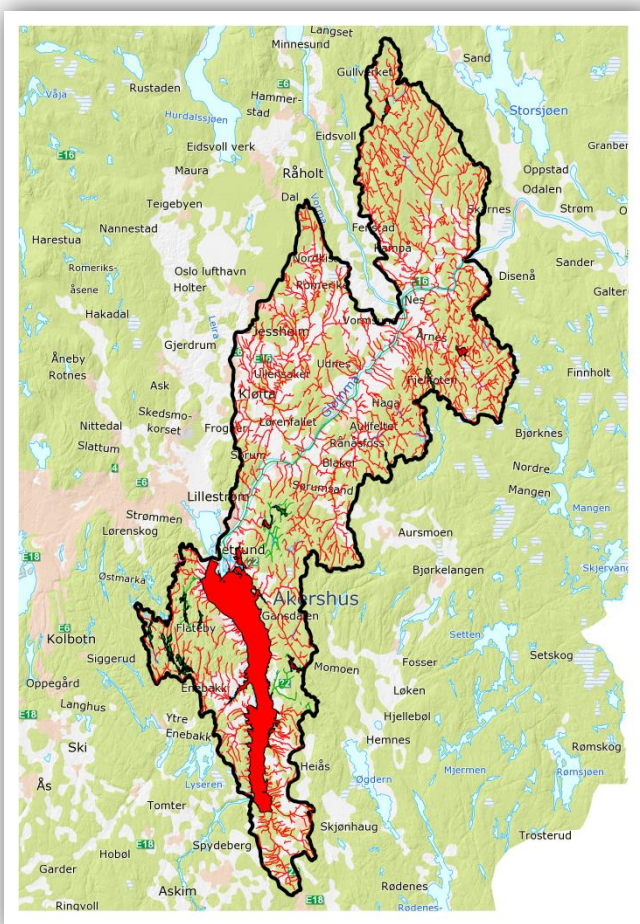
2. Om vannområdet

Vannområdet Øyeren (figur 1) er en av Norges 101 vannområder og er en del av Vannregion Glomma. Vannområdet omfatter totalt 1285 km², og berører 13 kommuner (tabell 1) fordelt på fylkene Akershus, Hedmark og Østfold. Vannområdet er delt inn i 55 vannforekomster (kapittel 9) etter bestemte typologikriterier. Vannforekomstene er kategorisert i henholdsvis elver og bekker, innsjøer og grunnvann og er avgrenset etter nedbørsfeltgrensene, vannskillene.

Vannområdet Øyeren er ett av Norges mest artsrike og komplekse vannområder. Innsjøer, bekker og elver fordeler seg over skogkledde åser med skrint jordsmonn og harde, kalkfattige bergarter og nedover mot åpent kultur- og jordbrukslandskap med marin leirgrunn. Øyeren er Norges niende største innsjø og er sammen med Glomma hovedresipientene i vannområdet. Øyeren er regulert (2,4 meter) og er dominert av vannmassene som tilføres fra Glomma. Grunnet Glommas størrelse og vannføring skiftes alt vann i Øyeren ut omtrent hver 20 dag. Nordre Øyeren danner Nord-Europas største innlandsdelta. Dette våtmarksområdet har fått RAMSAR-vernstatus som internasjonalt viktig for våtmarksfugl. Her finnes også Nordens rikste ferskvannsflora- og et usedvanlig rikt dyreliv hvor det er registrert hele 107 rødlistearter. I tillegg har Øyeren Norges rikste fiskefauna, der det har vært registrert 25 arter.

Tabell 1- Deltakerkommunenes prosentvis arealandeler av vannområdet Øyeren.

Kommune	% av vannområdet
Aurskog-Høland	3
Eidsberg	0,5
Eidsvoll	2
Enebakk	11
Fet	11
Nes	36
Nord-Odal	3
Rælingen	3
Spydeberg	0,5
Sør-Odal	2
Sørums	13
Trøgstad	7
Ullensaker	10
Vannområdets totale areal	1285 km²

Figur 1 – Risikovurdering for vannforekomster i vannområdet Øyeren. Rødt = risiko, grønn = ingen risiko.

3. Organisasjonen

3.1 Vannområdets organisering

Vannområdet ble formelt konstituert 4. januar 2012. Vannområdets arbeid er organisert og fordeles på fem ulike grupper (figur 2). Styringsgruppa (vannområdeutvalget) ledes av deltakerkommunenes ordførere/varaordførere. I tillegg deltar en politisk representant fra Akershus Fylkeskommune, som delegert prosessmyndighet på vegne av Vannregionmyndigheten for Glomma, Østfold Fylkeskommune. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har fagansvar for arbeidet etter vannforskriften og deltar som observatør. Vannområdeutvalgets oppgave er å legge premisser for vannområdearbeidet etter føringer fra Vannregionmyndigheten, og forankre viktige milepæler i sine respektive kommuner.

Styringsgruppa legger premissene for arbeidet til vannområdets prosjektgruppe, samt tre faggrupper med fagkompetanse innen økologi, vann og avløp og landbruk. Vannområdet har i 2015 ikke hatt en aktiv referansegruppe, men har lagt opp til dialog og medvirkning med aktuelle interesseorganisasjoner i enkeltsaker.

Figur 2 – Organisasjonskart for vannområde Øyeren

3.2 Vannområdegruppenes sammensetning i 2015

Tabell 2 – Sammensetning vannområdeutvalget for Vannområde Øyeren 2015. Nye representanter ble oppnevnt etter kommunevalg høsten 2015.

Medlem	Representant 2012 - 2015	Representant 2015-
Nes	Oddmar Blekkerud, ordfører, leder	Grete Sjøli, ordfører, nestleder
Trøgstad	Ole André Myhrvold, ordf., nestled	Ole André Myhrvold, ordfører, leder
Aurskog-Høland	Jan Mærli, ordfører	Trond Syversen, teknisk drift
Eidsvoll	Terje Teslo, varaordfører	John-Erik Vika, ordfører
Enebakk	Tonje Anderson Olsen, ordfører	Øystein Slette, ordfører
Fet	John Harry Skoglund, ordfører	John Harry Skoglund, ordfører
Nord-Odal	Lise Selnes, ordfører	Lise Selnes, ordfører
Rælingen	Øivind Sand, ordfører	Øivind Sand, ordfører
Spydeberg	Knut Espeland, ordfører	Petter Schou, ordfører
Sør-Odal	Anne-Mette Øvrum, ordfører	Knut Hvithammer, ordfører
Sørumsund	Ivar Egeberg, varaordfører	Marianne G. Hansen, ordfører
Ullensaker	Eli Stensby, varaordfører	Tom Staahle, ordfører
Akershus Fylkeskommune	Solveig Schytz, fylkespolitiker	Eirik Bøe, fylkespolitiker
Fylkesmannen Oslo- Akershus	Trond Løfsgaard, underdirektør	Trond Løfsgaard, underdirektør
Fylkesmannen Østfold	Håvard Hornnæs, seniorrådgiver	Håvard Hornnæs, seniorrådgiver
Fylkesmannen Hedmark	Ragnhild Skogsrud, overingeniør	Ragnhild Skogsrud, overingeniør
Vannområde Øyeren	Kristian Moseby, prosjektleder	Kristian Moseby, prosjektleder

Administrativ prosjektgruppe:

- » Kristian Moseby, leder / prosjektleder
- » Marit Haakaas, nestleder, Trøgstad kommune
- » Stein Rosten, Enebakk kommune
- » Karl Alfred Bjølgerud, Fet kommune
- » Leiv O. Knutson, sekretær, Nes kommune
- » Henning Colbjørnsen, Rælingen kommune
- » Torunn Hoel, Sørums kommuner
- » Nina Værøy, Ullensaker kommune (tom 27.02)
- » Anette Åkerstrøm, Ullensaker kommuner (fom 27.02)
- » Anja C. Winger, Akershus Fylkeskommune
- » Simon Haraldsen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Inviteres, deltar ved behov:

- » Trond Syversen, Aurskog-Høland kommune
- » Knut Baastad, Eidsberg kommune
- » Tor Fodstad, Eidsvoll kommune
- » Rune Skolbekken, Nord-Odal kommune
- » Synne Lømo, Spydeberg kommune
- » Ingeborg Åsvangen, Sør-Odal kommune
- » Håvard Hornnæs, Fylkesmannen i Østfold
- » Ragnhild Skogsrud, Fylkesmannen i Hedmark
- » Ola Rosing Eide, Statens Vegvesen Region Øst
- » Kristin Selvik, Norges vassdrags- og energidirektorat

Faggruppe Landbruk:

- » Torunn Hoel, (leder), Sørums kommuner
- » Ana Nilsen, Enebakk kommune
- » Ann Kathrine Kristensen, Fet kommune
- » Wenche Aas Myhren, Nes kommune (tom 31.12.15)
- » Ida Marie Frantzen Gjersem, Rælingen kommune
- » Johannes Martin Eriksen, Trøgstad kommune
- » Mina Lisa Schou, Ullensaker kommune
- » Ole Magnus Lillestrand, Østfold bondelag (tom 20.03)
- » Svend Arild Uvaag, Østfold bondelag (fom 20.03)
- » Camilla Grefslie, Østfold Bondelag
- » Anders Klaseie, Akershus bondelag (tom 21.08)
- » Terje Fossen-Hellesjø, Akershus bondelag (fom 21.08-)
- » Kari Engmark, Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- » Kristian Moseby, sekretær / prosjektleder

Inviteres, deltar ved behov:

- » Trond Syversen, Aurskog Høland kommune
- » Knut Baastad, Eidsberg kommune
- » Dag Oppsahl, Eidsvoll kommune
- » Rune Skolbekken, Nor-Odal kommune
- » Finn Frøshaug, Spydeberg kommune (fom 21.8-)
- » Ingeborg Åsvangen, Sør-Odal kommune
- » Anja C. Winger, Akershus Fylkeskommune
- » Helene Gabestad, Østfold Fylkeskommune (fom 26.11.14)
- » Håvard Hornnæs, Fylkesmannen i Østfold
- » Ragnhild Skogsrud, Fylkesmannen i Hedmark
- » Ludvig Bjerke-Narud, Hedmark bondelag

Faggruppe Vann og Avløp:

- » Nina Værøy, Ullensaker kommune (tom 27.02)
- » Anette Åkerstrøm, Ullensaker kommuner (fom 27.02)
- » Asude Sørensen, Sørums kommuner (tom 1.10)
- » Bjørn Viken, nestleder, Sørums kommuner (fom 1.10 -)
- » Anne Marie Heidenreich, Enebakk kommune
- » Olga Trubacheva, Fet kommune (tom. 13.07)
- » Pejman Ebrahimi, Fet kommune (fom 19.08-)
- » Leiv O. Knutson, Nes kommune
- » Henning Colbjørnsen, Rælingen kommune
- » Heidi Gillingsrud Haakaas, Trøgstad kommune
- » Simon Haraldsen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus
- » Kristian Moseby, sekretær / prosjektleder

Inviteres, deltar ved behov:

- » Trond Syversen, Aurskog-Høland kommune
- » Wenche Myhrvold Olsen, Eidsberg kommune
- » Rune Helberg, Eidsvoll kommune
- » Rune Skolbekken, Nord-Odal kommune
- » Synne Lømo, Spydeberg kommune
- » Roar Yri, Sør-Odal kommune
- » Håvard Hornnæs, Fylkesmannen i Østfold
- » Ragnhild Skogsrud, Fylkesmannen i Hedmark
- » Anja C. Winger, Akershus Fylkeskommune
- » Helene Gabestad, Østfold Fylkeskommune (fom 26.11.14)

Faggruppe Økologi:

- » Linda Grimsgaard, leder, Rælingen kommune
- » Stein Rosten, Enebakk kommune
- » Karl Alfred Bjølgerud, Fet kommune
- » Thomas Løkenlien Sørby, Nes kommune
- » Asude Sørensen, Sørums kommuner (tom 1.10)
- » Bjørn Viken, nestleder, Sørums kommuner (fom 1.10)
- » Marit Haakaas, Trøgstad kommune
- » Nina Værøy, Ullensaker kommune (tom 27.02)
- » Anette Åkerstrøm, Ullensaker kommuner (fom 27.02)
- » Terje M. Wivestad, Fylkesmannen i Oslo og Akershus (tom 21.8)
- » Rune Pettersen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus (fom 21.08 -)
- » Kristian Moseby, sekretær / prosjektleder

Inviteres, deltar ved behov:

- » Knut Baastad, Eidsberg kommune
- » Tor Fodstad, Eidsvoll kommune
- » Rune Skolbekken, Nord-Odal kommune
- » Jon Gunnar Weng, Spydeberg kommune
- » Ingeborg Åsvangen, Sør-Odal kommune
- » Håvard Hornnæs, Fylkesmannen i Østfold
- » Ragnhild Skogsrud, Fylkesmannen i Hedmark
- » Ola Rosing Eide, Statens Vegvesen region øst
- » Kristin Selvik, Norges vassdrags- og energidirektorat
- » Anja C. Winger, Akershus Fylkeskommune
- » Helene Gabestad, Østfold Fylkeskommune (fom 26.11.14)

3.3 Avholdte møter 2015

Oversikt over møter og befaringer avholdt i regi av vannområdet er vist i tabell 3.

Tabell 3 – Antall møter og befaringer arrangert i regi av vannområde Øyeren 2015 (enkelte befaringer og statusmøter arrangert i samarbeid med kommunene).

Vannområde Øyeren 2015	Antall møter	Beskrivelse
Styringsgruppa	2	Ordinære møter
Administrativ prosjektgruppe	2	Ordinære møter
Faggruppe Landbruk	2	Ordinære møter
Faggruppe Vann og Avløp	2	Ordinære møter
Faggruppe Økologi	2	Ordinære møter
Møter med kommunene	6	Status for arbeid med private avløpsanlegg
Befaringer – lokale problemstillinger i kommunene	4	Landbruk, Stintevja Fet - med Naturvernforbundet og Jernbaneverket
Interne møter i arbeidsutvalg	7	Prosjekter i regi av vannområdet
Diverse møter	4	Overvåkningsprogram
Sum	31	

Deltakelse på eksterne arrangementer er vist i tabell 4.

Tabell 4 – Deltakelse på eksterne aktiviteter 2015.

Eksterne møter	Antall	Beskrivelse
Møter med Vannregionmyndigheten / Vannregionutvalg for Glomma	6	Videre fremdrift, forvaltningsplan, Vann-Nett, sterkt modifiserte vannforekomster
Samordningsmøter med andre prosjektledere	7	Samordning av diverse oppgaver og problemstillinger
Møter med andre vannområder i forbindelse med samarbeidsprosjekter	6	Minirensanleggprosjekter, informasjonsmateriell
Felles møter for flere vannområder	2	Styringsgruppe / avløpsgruppe
Fagsamlinger / seminarer Norsk vannforening, FM, KSLA	7	Landbrukstiltak, kantsoner, spredt avløp, overvåkning og kilderegnskap, flom og ras,
Møter med Fylkesmannen-OA	1	Handlingsplan, tiltak, overvåkning
Møter med Akershus FK	2	Arbeidsmøter ifm rapportering av tiltak
Møter med interesseorganisasjoner	2	Norsk Vann, Avløp Norge, Østfold og Akershus Bondelag
NMBU	1	Innlegg om vannområde Øyeren
Sum	34	

4. Økonomi - Inntekter og forbruk

Vannområde Øyeren	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Regnskap 2015
Inntekter	Per 31.12.2014		Per 31.12.2015
Tilskudd fra Fylkesmannen Ø	210 000	0	75 000
Tilskudd fra Fylkesmannen O-A		175 000	308 000
Tilskudd Miljødirektoratet (gjennom VRM)	86 000	60 000	99 833
Tilskudd fra Miljødirektoratet (via FMOA)	295 000	0	0
Tilskudd fra Akershus Fylkeskommune	135 000	220 000	243 000
Tilskudd fra Østfold fylkeskommune (VRM)	65 000	0	0
Enebakk kommune	102 692	103 000	103 000
Fet kommune	124 437	124 000	124 000
Nes kommune	314 545	314 000	314 000
Rælingen kommune	38 841	39 000	39 000
Sørum kommune	197 684	198 000	198 000
Trøgstad kommune	110 144	110 000	110 000
Ullensaker kommune	197 165	197 000	197 000
Andre refusjoner	140 000	0	0
Refundert mva	271 769	385 000	151 527
Totale inntekter	2 288 277	1 925 000	1 962 360
Bruk av driftsfond	448 699	926 000	860 076
Sum inntekter + driftsfond	2 736 976	2 851 000	2 822 436
Utgifter			
Administrasjonskostnader			
Lønn inkl. sosiale utgifter	816 863	835 000	837 286
Reiseutgifter (bil, fly, offentlig transport)	34 374	35 000	23 897
Kontorleie, print, telefon, bredbånd, porto	31 430	35 000	29 849
Utstyr, PC, etc.	0	5 000	1 957
Medlemskap , annet forbruksmaterieil*	8 013	11 000	92 909
Annonsering	240	30 000	6 140
Møteutgifter (seminarer, kurs, bevertning, leie av møtelokaler, representasjon) **	42 346	240 000	19 170
Totale administrasjonskostnader	933 266	1 191 000	1 011 208
Konsulenttjenester (overvåkning, miljøgiftundersøkelse, tiltaksanalyse...) ***	1 064 357	1 275 000	833 182
Betalt mva ****	271 769	385 000	151 527
Totale utgifter	2 269 392	2 851 000	1 995 917
Saldo driftsfond	458 277	0	65 785
Avsatt til driftsfond 31.12	467 584	0	826 519
Sum utgifter + driftsfond	2 736 976	2 851 000	2 822 436
Balanse per 1.1.	925 861	0	892 304

*Annet forbruksmaterieil overskredet i forhold til budsjett da analyseutgifter for Sørum, Fet og Rælingen skulle føres på denne posten, kostnadene var i budsjett for 2015 inkludert i konsulenttjenesteposten.

**Møteutgifter og opplæringskurs vesentlig lavere enn budsjettet grunnet at enkelte aktiviteter er flyttet til 2016

***Mindreforbruk konsulenttjenester skyldes utsatt oppstart eller fakturering av prosjekter i 2016

**** 58.000 kr betalt mva er ført i regnskap 2016

4.1 Bruk av økonomiske tilskudd fra eksterne bidragsytere

- **Tilskudd etter søknad (8. 5.2015) til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.** Bevilget tilskudd 100.000 kr over Klima- og miljøprogrammet til miljørådgivningsprosjekt i Sørums kommunen jamfør tilsagnsbrev av 20.05.2015. Miljørådgivningen ble gjennomført i 2015, og blir avsluttet og fakturert i mars 2016.
- **Tilskudd etter søknad (3.11.2014) til Fylkesmannen i Østfold.** Bevilget tilskudd 110.000 kr over Klima- og miljøprogrammet til miljørådgivningsprosjekt i Trøgstad kommune jamfør saldokort av 15.12.2014. Miljørådgivningen ble gjennomført og fakturert i 2015.
- **Bevilget tilskudd fra Fylkesmannen i Østfold** jamfør tildelingsbrev av 10.12.2015. Bevilget tilskudd 75.000 til vassdragsovervåking 2016. Midlene vil bli brukt til vassdragsovervåking 2016.
- **Bevilget tilskudd fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus** jamfør tildelingsbrev av 9.9.2014. Bevilget tilskudd 175.000 (overført i 2015) til gjennomføring av tiltaksrettet overvåking 2015. Midlene ble brukt til tiltaksrettet overvåking 2015.
- **Bevilget tilskudd fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus** jamfør tildelingsbrev av 16.12.2015. Bevilget tilskudd 133.000 til gjennomføring av tiltaksrettet overvåking 2016. Midlene vil bli brukt til tiltaksrettet overvåking 2016.
- **Bevilget tilskudd fra Akershus fylkeskommune** jamfør tildelingsbrev av 6.5.2015. Bevilget tilskudd 243.000 kr, frie midler til arbeidet med vannforvaltning. Midlene ble benyttet til sekretariatsbidrag og overvåking 2015.
- **Tilskudd fra Miljødirektoratet via Vannregionmyndigheten for Glomma.** Bevilget tilskudd 99.833 kr jamfør tildelingsbrev av 2.6.2015 fra Østfold fylkeskommune. Midlene er tildelt til god organisering eller til kunnskapsinnhenting. Midlene ble benyttet til overvåking 2015.
- Vannområde Øyeren har sammen med vannområdene Haldenvassdraget, Morsa og Glomma Sør sendt felles søknader til Miljødirektoratet og Østfold fylkeskommune. Vannområdene har fått innvilget tilskudd til følgende:
 - o Miljødirektoratet (900.000 kr) til tre ulike FOU prosjekter i forbindelse med minirensanlegg
 - o Østfold fylkeskommune (305.000 kr) til felles seminarer og informasjon til nye politikere etter valget 2015

Midlene inngår i regnskap for vannområde Haldenvassdraget.

5. Hovedfokus i 2015

En stor del av vannområdet arbeid i 2015 har omfattet gjennomføring og slutføring av en rekke prosjekter (se punktliste). Vannområdet har også bidratt med bakgrunnsinformasjon og kvalitetssikring av forvaltningsplan og tiltaksprogram for vannregion Glomma 2016 – 2021. Det er også lagt ned en betydelig innsats for å bedre kunnskapsgrunnlaget om vassdragene. Det har blitt utarbeidet flere rapporter som gir grunnlag for videre diskusjoner rundt tiltaksbehov- og gjennomføring, og det kommende arbeidet med handlingsplaner for vannområdet.

Befaring i forbindelse med miljørådsprosjektet i Sørums. Foto: Kristian Moseby

Vannområdet har i 2015 avklart videre finansiering av vannområdearbeidet etter 2016. Høsten 2015 ble det konstituert nytt vannområdeutvalg etter kommunevalget. I august 2015 ble det igangsatt ett samordnet overvåkningsprogram som omfatter 36 lokaliteter i kommunene Ullensaker, Sørums, Nes, Fet, Rælingen, Enebakk og Trøgstad.

Faggruppens hovedfokus har vært vurderinger rundt ambisjonsnivå for tiltaksgjennomføring relatert til handlingsplaner.

6. Aktiviteter og oppnådde milepæler

Av planlagte arbeidsoppgaver for året 2015 er følgende gjennomført:

- ✓ Avklare finansiering, gjennomføre anskaffelse og oppstart av samordnet

overvåkningsprogram for vannområdet (2015 - 2021)

- ✓ Gjennomføring av gratis miljørådgivning til 63 gårdbrukere i vannområdet (kommunene Sørums og Trøgstad). Både individuelt og gruppe.
- ✓ Slutføring av prosjekt: Rapport for overvåkning 2014 ([NIVA rapport 6764-2014](#))
- ✓ Slutføring av prosjekt: «Vurdering av kunnskaps-grunnlag for leirpåvirkede elver» ([NIVA rapport 6792-2015](#))
- ✓ Slutføring av prosjekt: «Prosjekt kvikksølv i fisk» ([Vannområde Øyeren rapport mars 2015](#))
- ✓ Slutføring av prosjekt: «Ny beregning av forurensningsbidrag fra jordbruket» ([Bioforsk rapport 10-2015](#))
- ✓ Deltakelse i to FOU prosjekter; Minirensanleggprosjekter (i regi av DAØ, COWI, vannområde Haldenvassdraget, Morsa, Glomma Sør og Øyeren) og Glommen og Laagen United (i regi av NIVA og NIBR).
- ✓ Utarbeidet nye [faktaark](#) med informasjon om vassdragene i vannområdet.
- ✓ Oppdatert statusoversikt for den enkelte kommunes arbeid med private avløpsanlegg
- ✓ Utarbeidet oversikt over badeplasser i vannområdet og kommunes overvåkning av disse
- ✓ Oppdatert Vann-Nett og lagt inn foreslåtte tiltak.
- ✓ Påbegynt arbeid med handlingsplaner for gjennomføring av tiltak i vannområdet (inkludert statusoversikt for gjennomførte tiltak – se vedlegg 1)

7. Vesentlige utfordringer

7.1 Hovedutfordringer

De største vannkvalitetsutfordringene i vannområdet knytter seg til for store tilførsler av næringssalter (fosfor, nitrogen), koliforme bakterier, samt tilslamming grunnet partikler og organisk stoff. En del av næringssaltene blir tilført vassdragene naturlig fra jordsmonn og marine avsetninger. I ravineområdene rundt Øyeren og Glomma kan den naturlige erosjonen være betydelig. Størsteparten av forurensningen er imidlertid tilført ved menneskelig aktivitet blant annet avrenning fra jordbruksarealer, utslipp fra avløpsanlegg, avrenning fra tette flater og industri.

Innen vannområdet bor drøyt det 60.000 innbyggere. Store deler av bebyggelsen er spredt, noe som resulterer i et stort omfang av private avløpsanlegg, totalt 5500 spredte anlegg. I tillegg til nærliggende renseanlegg i nabovannområder finnes 9 kommunale renseanlegg i vannområdet (tre skal nedlegges i 2016/2017). Alle kommunene har utfordringer med innlekking av fremmedvann på sine avløpsnett, noe som resulterer i overløpsutslipp ved større nedbørsmengder. Feilkoblinger er også et kjent problem, der avløpsvann kommer på avveie. Jordbruk er en viktig næring i vannområdet, der hele 25 % av områdets areal (315.000 dekar) er fulldyrket mark. I enkelte av vannområdets kommuner finnes store besetninger av husdyr der husdyrgjødsel kan være en forurensningskilde. Erosjon er lokalt et problem for landbruket blant annet på grunn av store utfordringer knyttet til hydrotekniske anlegg og omfattende bakkeplanering på 1970-tallet. I nordre Øyeren er det betydelige utfordringer knyttet til erosjon i sammenheng med reguleringen av Glomma og Øyerenbassenget.

Endret klima i form av økt nedbørsmengde – og intensitet kan skape store problemer for

oppnåelse av vannkvalitetsmålene og for jordbrukets mål om økt matproduksjon. Generelt er det store økonomiske utfordringer knyttet til finansiering og gjennomføring av avbøtende tiltak. Tilstrekkelige virkemidler og ressurser, statlig finansiering, samt økonomiske støtteordninger for tiltak vil betinge oppnåelse av miljømålene innen 2021.

Tilslamming og gjengroing er lokalt en utfordring. Stintevja, Fet kommune. Foto: Kristian Moseby

7.2 Brukerinteresser og interessemotsetninger

Det er mange ulike brukerinteresser knyttet til vassdragene i vannområde Øyeren. En oppsummering av enkelte brukerinteresser og interessemotsetninger kan finnes i vannområdets høringsdokument «[Vesentlige vannforvaltningsspørsmål](#)». Eksempelvis forsynes hele 250.000 personer av 11 drikkevannskilder innen vannområdet. Samtidig er vassdragene resipienter for industri og for avløpsvann fra ni kommunale og 5500 private avløpsanlegg. Området blir årlig brukt av anslagsvis 200-300.000 personer til fritidsaktiviteter som friluftsliv, fiske, og båtliv med mer. Innen vannområdet er Glomma og Øyeren regulert ved fire ulike elvekraftverk. I tillegg finnes fire kraftverk i mindre skala.

8. Tilstandsstatus for vannforekomstene

Vannområdet har gjennomført omfattende vassdragsovervåkning i 2015 som rapporteres april 2016. Informasjon om overvåkingen og miljøtilstand for vannforekomstene finnes på vannområdets nettsider www.vo-øyer.no

*Befaring og undersøkelser i sterkt partikkelpåvirkede Smalelva i Trøgstad i forbindelse med leirelvsprosjektet.
Foto: Kristian Moseby*

Status per 31.12.2015 viser at halvparten av vannforekomstene har en økologisk tilstand som ikke innfrir miljømålene (figur 3 og kapittel 9). Risikovurderingen viser at over 3/4 av vannforekomstene står i risiko for ikke å nå miljømålet «god økologisk tilstand» innen 2021. Behov for miljøforbedrende tiltak i disse vannforekomstene er oppsummert i vannområdets tiltaksanalyse.

Enkelte vannforekomster er til tross for god eller svært god tilstand i risikogruppen. Dette gjelder hovedsakelig innsjøene.

Miljøtilstanden i vannområdets innsjøer er hovedsakelig bra, da de ligger i skogsområder med mindre menneskelig aktivitet. I enkelte innsjøer er det imidlertid utfordringer med forurensning. Kalking videreføres derfor for å

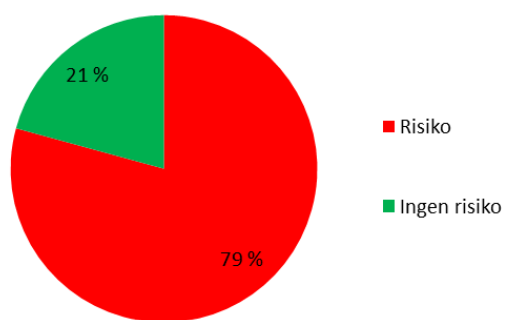
opprettholde miljøtilstanden og vannets pH.

Innsjøen Heiavann er sterkt påvirket av lav vannstand grunnet utett demning ved utløpet. Demningen vil bli utbedret i 2016.

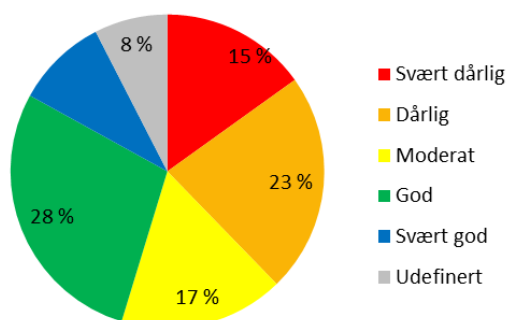
Hovedandelen av vannområdets elver (nedre deler) er påvirket av leirholdig jord. Slike elver får dermed jevnlig naturlige tilførsler av leirpartikler og enkelte næringsstoffer, eksempelvis fosfor og nitrogen.

Overvåkningsresultatene viser imidlertid at mange av elvene tilføres betydelige mengder næringssalter fra menneskelig aktivitet, blant annet jordbruk, kommunalt avløp og private avløpsanlegg. Vannområdets tiltaksanalyse vil belyse hvilke kilder som bidrar i ulik grad til denne ekstra forurensingen.

Risikoanalyse

Økologisk tilstand

Figur 3 – Risikofordeling og økologisk tilstand for alle vannforekomster i vannområde Øyeren. Status per 31.12.2015 Udefinert tilstand gjelder de 4 grunnvannsforekomstene

9. Vannforekomster, miljøtilstand 2015 og miljømål

Vann-Nett ID	Type	Vannforekomst	Kommune	Risiko	Økologisk tilstandsvurdering 2015	Leir-påvirke t	Miljømål 2021	Miljømål kommentar
002-3404-R	Elv	Drogga nedre	Nes	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2803-R	Elv	Hvalsbekken	Fet	Risiko 3	Moderat 3	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2860-R	Elv	Tilløpsvassdrag Glomma (Mårud- Funnefoss)	Nes, Sør-Odal	Risiko 3	Dårlig 4	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2566-R	Elv	Skjønhaugbekken (Sønnabekken)	Trøgstad	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-17-R	Elv	Smalelva Trøgstad	Trøgstad (Eidsberg)	Risiko 3	Dårlig 4	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-3164-R	Elv	Rømua	Sørum, Ullensaker, Nes (Eidsvoll, Skedsmo)	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-3441-R	Elv	Dyståa nedre	Nes (Sør-Odal)	Risiko 3	Dårlig 4	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2812-R	Elv	Glomma (sterkt modifisert vannforekomst)	Fet, Nes, Sørum (Sør-Odal)	Risiko 3	Dårlig 4	-	MØP**	GØP+GØT 2027 §9a/c
002-1599-R	Elv	Ua nedre	Nes	Risiko 3	Moderat 3	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2587-R	Elv	Sideelver til Børterelva	Enebakk	Risiko 3	Dårlig 4	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2572-R	Elv	Bekkefelt til Øyeren Trøgstad	Trøgstad	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2586-R	Elv	Børterelva (kandidat sterkt modifisert VF)	Enebakk	Risiko 3	Dårlig 4	-	MØP**	GØP+GØT 2027 §9a/c
002-2594-R	Elv	Melnesåa	Fet (Trøgstad)	Risiko 3	Moderat 3	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-65-R	Elv	Tilløpsvassdrag Utsjøen/Murua/Tennungen	Eidsvoll, Nord-Odal (Nes)	Risiko 3	Moderat 3*	-	GØT	Forbedre tilstand
002-3410-R	Elv	Sidebekker til Glomma nedstr Rånåsfoss	Fet, Sørum	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-3419-R	Elv	Sidebekker til Glomma oppstr Rånåsfoss	Nes (Sørum, Ullensaker)	Risiko 3	Dårlig 4	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c

002-3415-R	Elv	Varåa nedre	Fet (Sørum)	Risiko 3	Svært dårlig 5	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-1583-R	Elv	Kampåa Øvre	Nes	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-1585-R	Elv	Kampåa Nedre	Nes	Risiko 3	Moderat 3	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-1598-R	Elv	Ua øvre	Nes (Nord-Odal, Sør-Odal)	Risiko 3	Svært god 1*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-1600-R	Elv	Sagstuåa øvre	Nes	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-1609-R	Elv	Sagstuåa nedre	Nes	Risiko 3	Moderat 3	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2814-R	Elv	Ramstadbekken	Rælingen	Risiko 3	Dårlig 4	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-60-R	Elv	Sideelver til Børtervanna	Enebakk (Rælingen)	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-3434-R	Elv	Fossåa, Sloraåa og kausrudåa	Sørum, Nes (Aurskog-Høland)	Risiko 3	Dårlig 4	-	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2818-R	Elv	Gansåa	Fet (Aurskog-Høland, Sørum)	Risiko 3	Dårlig 4	-	GØT	Forbedre tilstand
002-3361-R	Elv	Bekkefelt til Øyeren Dalefjerdings, Hammeren og Kirkebygda	Enebakk (Spydeberg)	Risiko 3	Svært dårlig 5	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2997-R	Elv	Tomter	Rælingen	Risiko 3	Dårlig 4	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2998-R	Elv	Byåa	Enebakk (Rælingen)	Risiko 3	Svært dårlig 5	X?	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-2999-R	Elv	Nordbyåa	Rælingen (Enebakk)	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-2858-R	Elv	Tilløpsbekker til Øyeren, Fet	Fet	Risiko 3	Dårlig 4*	X	Utsatt frist	GØT 2027 §9c
002-3436-R	Elv	Krokstadåa, Stensrudåa, Korsåa	Sørum, Aurskog-Høland	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-3435-R	Elv	Åa øvre øst	Nes (Aurskog-Høland)	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand

002-3403-R	Elv	Drogga øvre	Nes	Risiko 3	Moderat 3*	-	GØT	Forbedre tilstand
002-3416-R	Elv	Varåa øvre	Fet, Sørums	Ingen risiko 1	Svært god 1*	-	SGØT	Opprettholde tilstand
002-3437-R	Elv	Dyståa øvre	Nes	Risiko 3	Moderat 3*	-	GØT	Forbedre tilstand
002-113-L	Innsjø	Øyeren	Trøgstad, Fet, Enebakk, (Rælingen, Spydeberg)	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-4049-L	Innsjø	Utsjøen	Nes, Eidsvoll	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-138-L	Innsjø	Børtervatna	Enebakk	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-3101-L	Innsjø	Varsjøen	Sørums, Fet	Ingen risiko 1	Svært god 1*	-	SGØT	Opprettholde tilstand
002-3107-L	Innsjø	Heia	Fet	Risiko 3	Svært dårlig 5	-	GØT	Forbedre tilstand
002-3225-L	Innsjø	Bølertjern	Fet	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-4280-L	Innsjø	Sagstusjøen	Nes	Risiko 3	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-4326-L	Innsjø	Dragsjøen	Nes	Ingen risiko 1	Svært god 1*	-	SGØT	Opprettholde tilstand
002-5423-L	Innsjø	Nordbysjøen	Rælingen (Enebakk)	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-5486-L	Innsjø	Mosjøen	Enebakk	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-3052-L	Innsjø	Asketjernet	Nes (Aurskog-Høland)	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-3191-L	Innsjø	Gjeddetjern	Rælingen, Enebakk	Ingen risiko 1	God 2*	-	GØT	Opprettholde tilstand
002-169-G	Grunn- vann	Monaryggen (i Trøgstad)	Trøgstad, Eidsberg	Risiko 3	Udefinert 0*	-	GKKT	GKKT = God kjemisk og kvantitativ tilstand

002-981-G	Grunn- vann	Tunnerud	Fet	Risiko 3	Udefinert 0*	-	GKKT	GKKT = God kjemisk og kvantitativ tilstand
002-831-G	Grunn- vann	Øyerdelta	Fet, Rælingen	Ingen risiko 1	Udefinert 0*	-	GKKT	GKKT = God kjemisk og kvantitativ tilstand
002-832-G	Grunn- vann	Sandstangen	Trøgstad	Ingen risiko 1	Udefinert 0*	-	GKKT	GKKT = God kjemisk og kvantitativ tilstand
002-772-G	Grunn- vann	Kongsvinger - Seterstøå	Sør-Odal, Nes (Kongsvinger)	Risiko 3	God 2*	-	GKKT	GKKT = God kjemisk og kvantitativ tilstand

**Ikke tilstandsvurdert i 2015. Tilstandsvurdering basert på kunnskapsgrunnlag fra 2014.*

***GØP/MØP = Godt/Moderat økologisk potensiale, individuell vurdering av miljømål for sterkt modifiserte vassdrag*

GØT = god økologisk tilstand.

For enkelte vannforekomster er det søkt om utsatt frist for måloppnåelse grunnet naturforhold (§9c), usikkerhet rundt miljømål på grunn av leirpåvirkning, eller av tekniske årsaker (§9a), der saksbehandlingsressursene hos Norges vassdrags- og Energidirektorat er begrensende for eventuell konsesjonsbehandling i forbindelse med vannkraftproduksjon

Vedlegg 1 – Gjennomføring av utvalgte tiltak 2012 – 2015

Kommunalt avløp

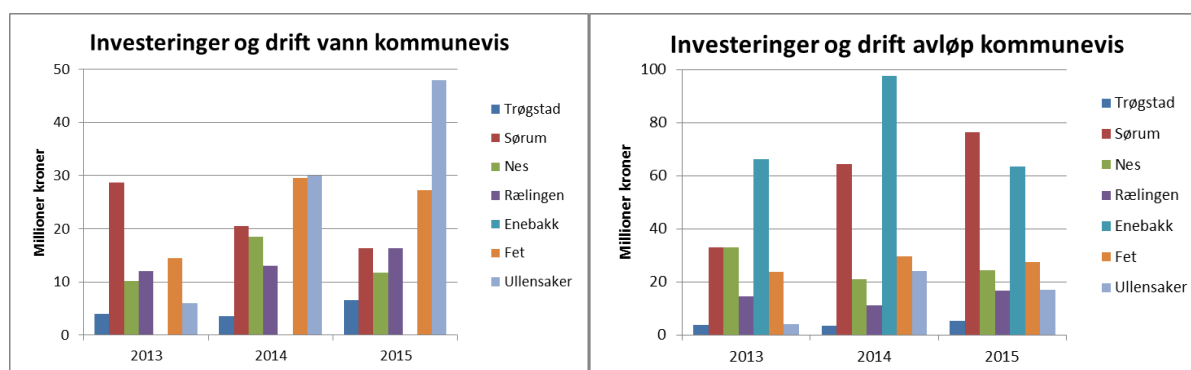
Kommunene har ansvar for at kommunens ledningsnett og renseanlegg fungerer i henhold til utslippstillatelsen gitt av Fylkesmannen. Alle kommunene i vannområdet investerer eller har planer om store investeringer i avløpsrenseanlegg og ledningsnett (tabell 1).

Tabell 1 – Kostnader for gjennomførte kommunale vann og avløpstiltak (millioner kroner) for kommunene Trøgstad, Sørums, Nes, Rælingen, Enebakk, Fet og Ullensaker for perioden 2013 til 2015. Kilde: Kommunene.

Kommune	År	Totalt i kommunen per år			Vannområde Øyeren		Merknad
		Beskrivelse av tiltakene	Vann	Avløp	Vann*	Avløp*	
Trøgstad	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett	4	4	3	2	Har planlagt vann- og avløpsinvesteringer i 2016 for totalt 90 millioner
Trøgstad	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett	4	3	2	2	
Trøgstad	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett, overføringsledning Mona, reservevannsløsning, renovering høydebasseng	7	5	2	4	
Sørums	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett, renovering høydebasseng, utvidelse vann/spillvann, ny hovedplan vann	29	33	25	26	Investeringer ifm MIRA RA håndteres av MIRA IKS
Sørums	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett, utbedring pumpestasjoner, overføringsledning, ny hovedplan vann/avløp	20	64	16	49	
Sørums	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett, utbedring pumpestasjoner, overføringsledning, ny hovedplan avløp	16	77	11	59	
Nes	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett, Fjellfoten RA	10	33	10	33	
Nes	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett, Fjellfoten RA	19	21	10	21	
Nes	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett, Fjellfoten RA	12	24	11	22	
Rælingen	2013	Drift av ledningsnett, PA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett.	12	15		3	Investeringer og driftskostnader til Nedre Romerike VA er inkludert
Rælingen	2014	Drift av ledningsnett, PA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett. Utvidelse (avkloakking) avløpsnett Hektner	13	11			
Rælingen	2015	Drift av ledningsnett, PA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett.	16	17			
Enebakk	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett. Nytt RA Kirkebygda, overføringsledning, oppgradering Flateby RA, revisjon hovedplan avløp, fremmedvannstiltak	-	66	-	25	Vannverkene og vannledningsnett i Enebakk er privateid. Kostnadene ikke inkludert
Enebakk	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering og fornyelse ledningsnett. Nytt RA Kirkebygda, ny PST, overføringsledning, oppgradering Flateby RA, revisjon hovedplan avløp, fremmedvannstiltak	-	98	-	58	
Enebakk	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, utvidelse og fornyelse ledningsnett. Nytt RA Kirkebygda, overføringsledning, oppgradering Flateby RA, revisjon hovedplan avløp, fremmedvannstiltak.	-	63	-	26	
Fet	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, utvidelse (avkloakking) og fornyelse ledningsnett.	14	24	13	20	Investeringer ifm MIRA RA håndteres av MIRA IKS
Fet	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, utvidelse (avkloakking) og fornyelse ledningsnett.	30	30	20	20	
Fet	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, utvidelse (avkloakking) og fornyelse ledningsnett.	27	27	23	23	
Ullensaker	2013	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett	6	4	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	
Ullensaker	2014	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett	30	24	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	
Ullensaker	2015	Drift av ledningsnett, PA og RA. Rehabilitering, fornyelse og utvidelse av ledningsnett	48	17	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt	
Totalt kostnader for 2013-2015			317	659	145	392	

*Anslagsvise kostnader som kommunen har benyttet på investering i vannområde Øyeren

I perioden 2013 til 2015 brukte kommunene til sammen 659 millioner kroner på investeringer og drift på ansvarsområde avløp. Tilsvarende brukte kommunene 317 millioner på investeringer og drift under ansvarsområde vann. Basert på omtrentlige beregninger er omtrent halvparten av disse midlene benyttet til tiltak innen vannområde Øyeren. I perioden 2013 til 2015 var det varierende grad av investeringer mellom kommunene (figur 1). Nes og Enebakk kommuner har nylig fullført større investeringer på eksempelvis Fjellfoten renseanlegg, mens andre kommuner som Sørums og Fet er i oppstartsfasen med å investere i nytt felles renseanlegg, MIRA IKS. Dette slår derfor noe ulikt ut for kommunene for årene 2013 til 2015. Trøgstad kommune ligger lavest i kostnadsbildet for denne perioden, men har planer om å store vann- og avløpsinvesteringer i 2016.

Figur 1 – Totale investerings- og driftskostnader innenfor vann- og avløpsområdet for kommunene Trøgstad, Sørums, Nes, Rælingen, Enebakk, Fet og Ullensaker for perioden 2013 til 2015. Kilde: Kommunene.

Private avløpsanlegg

De fleste av kommunene i vannområdet har startet arbeidet med å få oversikt over private avløpsanlegg. Totalt er det registrert over 5500 private avløpsanlegg innen vannområdet, men ikke alle kommuner har gjennomført en total kartlegging. Tilknyttet boliger er det over 3000 ikke godkjente avløpsanlegg (flest slamavskillere) som må håndteres. I tillegg er det behov for oppfølging og eventuell saksbehandling i forbindelse med 1700 andre avløpsanlegg av typer (minirensanlegg, sandfilteranlegg og infiltrasjonsanlegg). Foruten minirensanlegg av nyere type, har kommunene noe ulik tilnærming til hvordan de skal saksbehandle disse anleggstypene. Det er omtrent 1600 hytter i vannområdet, men i hovedsak prioriterer kommunene først å få anlagt godkjente avløpsløsninger ved boliger.

Kommunene har i ulik grad satt av ressurser til arbeidet med private avløpsanlegg. Enkelte kommuner har nylig ansatt saksbehandlere, enkelte med redusert stillingsbrøk, mens andre kommuner har prioritert heltidsstillinger eller flere stillinger. To kommuner hadde høsten 2015 ikke avsatt ressurser til saksbehandling, men arbeider med å avklare dette. Fem av sju kommuner har valgt å forankre arbeidet i lokal forskrift, mens to kommuner velger å forholde seg til interne saksbehandlingsprosedyrer og sentral forskrift. Tre av kommunene har valgt en soneinndeling for arbeidet, som er vassdragsbasert, men disse sammenfaller ikke med vassdragsgrensene som vannområde Øyeren arbeider etter. Resterende kommuner vil trolig velge en grendevis soneinndeling.

Omfang av antall private avløpsanlegg (både godkjent og ikke-godkjent) varierer sterkt mellom kommunene, der Rælingen kommune i 2012 hadde 130 private avløpsanlegg i vannområde Øyeren, mens Nes kommune hadde over 2600 anlegg (tabell 2). Målsetningen om å være ferdig varierer noe mellom kommunene, men de fleste har som målsetning å være ferdig innen 2021, forutsatt at planene følges. Unntaket er Ullensaker kommune, som startet opp arbeidet allerede i 2003. I Ullensaker vil derfor alle private avløpsanlegg er oppgradert eller tilknyttet kommunalt avløpsnett innen 2018. De resterende kommunene er enten i startfasen med å sende ut pålegg eller har sendt ut ett mindre antall pålegg. Nes kommune har ikke sendt ut pålegg enda, men enkelte eiere av ikke-godkjente anlegg har valgt å enten tilknytte seg kommunalt nett eller oppgradere sine anlegg på eget initiativ. Noen av kommunene vurderer utvidelse av kommunalt avløpsnett for å tilknytte flest mulig. Eksempelvis iverksatte Trøgstad kommune i 2015 ett pilotprosjekt der 100 husstander skal tilknyttes ved trykkavløpsnett. Kommunen vil legge erfaringene og kostnadsberegningene til grunn for deres videre arbeid. I forbindelse med dette prosjektet har Trøgstad kommune i gjennomført tilsyn ved ett utvalg minirensaneanlegg, som eneste kommune i vannområdet. De resterende kommunene har i utgangspunktet ikke klarlagt når tilsyn skal iverksettes, men har en ambisjon om å komme i gang med saksbehandlingen og pålegg først. Det forventes at alle kommuner har lagt rammer for arbeidet med private avløpsanlegg innen 2016.

Tabell 2 – Antall private avløpsanlegg per kommune i vannområde Øyeren, fordelt på totalt antall anlegg, ikke godkjente anlegg, og utsendte pålegg, antall ikke godkjente anlegg tilknyttet kommunalt avløpsnett, eller oppgradert til godkjent privat renseløsning i perioden 2012 til 2015. NB! Oversikten er ikke uttømmende. Statistikken omfatter kun avløpsanlegg tilknyttet eksisterende boligbebyggelse (ikke anlegg tilknyttet hytter/ tilknytning til ny bolig).

	Hele kommunen		VO Ø		For hele kommunen i perioden 2012 - 2015		
Kommune	Totalt anlegg tilknyttet boliger 2012	Anlegg 2012 ikke godkjent*	Anlegg 2012 ikke godkjent*	Anlegg 2015 ikke godkjent*	Tilknyttet kommunalt	Oppgradert	Pålegg sendt
Trøgstad	732	630	375	375	2	0	30
Fet	530	365	313	297	35	0	36
Sørum	1134	734	619	557	76	12	8
Nes	2634	1515	1216	1126	23	67	0
Ullensaker**	970	390	272	155	31	148	149
Rælingen	130	76	43	29	29	0	72
Enebakk***	500	350	235	225	12	7	70
Totalt	6630	4060	3073	2764	208	234	365

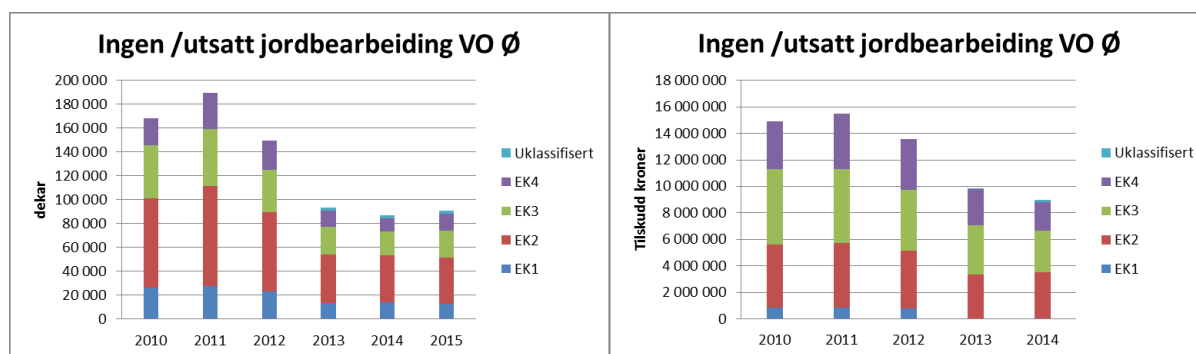
*Antall anlegg som er vurdert som ikke godkjent etter dagens rensekrav. Det varierer mellom kommunene hvilke anleggstyper som godkjennes. Flere kommuner godkjenner minirenseanlegg, sandfilteranlegg og infiltrasjonsanlegg (1670 i VO Ø i 2012). Disse anleggstypene må tilstandsvurderes og eventuelt følges opp med tilsyn eller pålegg. Antall anlegg som kommunene må følge opp er derfor høyere enn antallet i kolonnene "anlegg ikke godkjent".

**Ullensaker kommune startet forberedende arbeider ifm private avløpsanlegg i 2003

***Tallene er noe usikre. Pålegg sendt i vannområde Morsa, ikke VO Øyeren

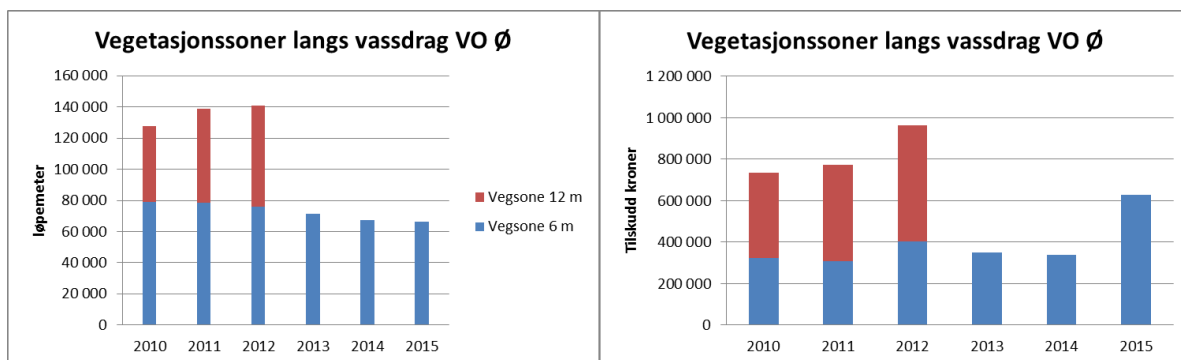
Landbruk

Gårdbrukere kan søke om tilskudd til en rekke ulike miljøtiltak gjennom Regionalt miljøprogram (RMP). I Akershus omfatter RMP ca 50 millioner kroner (Østfold 40 mill.). Tilskuddene tildeles fra Fylkesmannen etter søknad, der kommunen er saksbehandler. De siste tre årene har omtrent halvparten av potten i Akershus, 25 millioner, blitt tildelt til tilskudd for ikke å pløye, eller sagt på annen måte, for å la åkeren ligge i stubb om høsten. Stubb anses som ett meget viktig tiltak for å redusere overflateerosjonen på utsatte arealer. I vannområde Øyeren er det 315.000 dekar fulldyrket areal, hvorav 250.000 dekar brukes til kornproduksjon. De siste årene har oppslutningen rundt tilskudd til å legge åker i stubb blitt vesentlig redusert (figur 2). Dette skyldes flere ting, men økt fokus på matproduksjon og gode forhold for høstkorndyrking kan nevnes som de viktigste. Værforholdene for innhøsting i 2011 og 2012 var særdeles dårlige og førte til at høstpløying ble lite utbredt disse årene. Tilskudd til stubb på flate arealer (EK1) falt bort i 2013, men reduksjonen i stubbareal er stor uavhengig av dette.

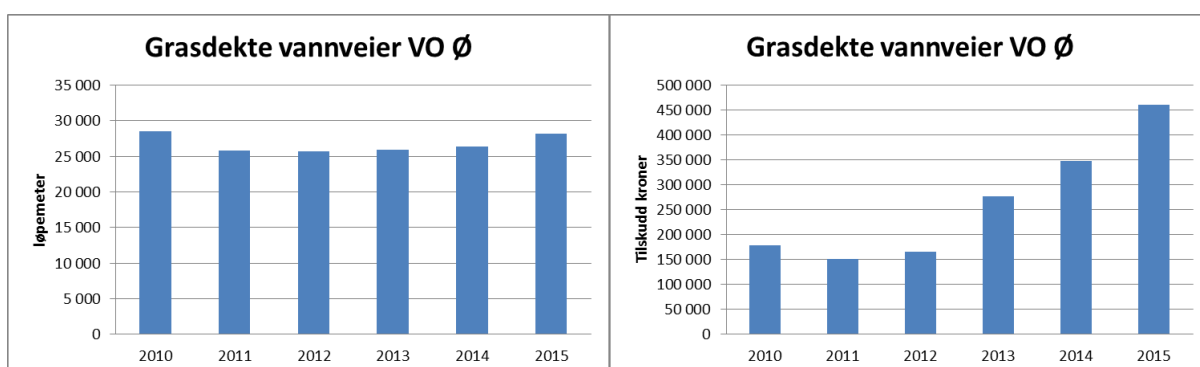
Figur 2 – Antall dekar og tildelt tilskudd til ingen/utsatt jordbearbeiding (åker i stubb) per erosjonsklasse for årene 2010 – 2015 for vannområde Øyeren. Kilde: Regionalt miljøprogram; Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen Oslo og Akershus/Østfold.

Anlegging av grasdekte vegetasjonssoner langs vassdrag og grasdekte vannveier (dråg) i erosjonsutsatte dråg er to andre meget viktige tiltak i RMP ordningen. Disse to tilskuddsordningene utgjør en liten andel av den totale RMP potten i Akershus (henholdsvis 2,5 og drøyt 1 million kroner de siste tre årene). Oppslutning rundt tilskudd til vegetasjonssoner langs vassdrag har gått ned i vannområde Øyeren i perioden 2010 – 2015 (figur 3). Dette skyldes i stor grad at tilskuddsordningen ble endret (tilskudd til 12 meters bredde falt bort).

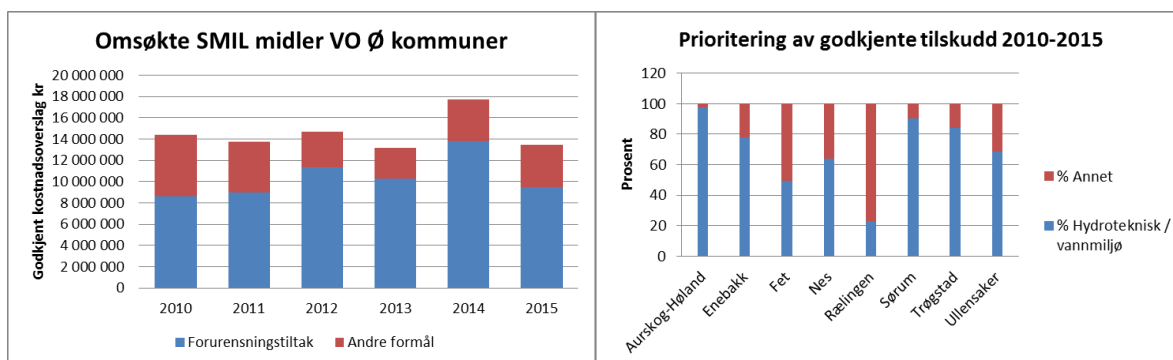
Figur 3 – oppslutning rundt tilskudd til vegetasjonssoner langs vassdrag (antall løpemeter og kr) i vannområde Øyeren perioden 2010-2015 fordelt på tilskudd til 6 meters bredde og 12 meters bredde. Kilde: Regionalt miljøprogram; Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen Oslo og Akershus/Østfold.

Oppslutningen rundt tilskudd til grasdekte dråg har vart stabil i vannområde Øyeren de siste årene, til tross for at tilskuddssatsene har økt (figur 4). Dette er ett viktig tiltak, men til tross for høy tilskuddssats er trolig driftsulempene hovedgrunnen til at oppslutningen ikke har økt.

Figur 4 – oppslutning rundt tilskudd til grasdekte vannveier (antall løpemeter og kr) i vannområde Øyeren perioden 2010-2015. Kilde: Regionalt miljøprogram; Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen Oslo og Akershus/Østfold.

Gårdbrukerne kan søke om tilskudd til ulike investeringstiltak i landbruket gjennom ordningen Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Kommunene er saksbehandlere og tildeler tilskudd etter søknad, der man får tildelt inntil en gitt prosentsats av totalt kostnadsoverslag for tiltaket. I Oslo og Akershus omfattet SMIL ordningen 12,5 millioner i 2015. Av denne potten i 2015 ble 4,5 millioner tildelt til kommunene Enebakk, Fet, Nes, Rælingen, Sørums og Ullensaker, der 3 millioner av disse ble tildelt til tiltak i vannområde Øyeren. Drøyt 9 millioner av SMIL potten i Akershus 2015 ble benyttet til forurensingstiltak (hydrotekniske anlegg og fangdammer). Trøgstad kommune tildelte i 2015 totalt 800.000 kr i SMIL midler fra Østfold potten. I vannområde Øyeren er det store utfordringer med erosjon i forbindelse med bekkelukkinger, hydrotekniske anlegg og bakkeplaneringer. Etterspørselen etter SMIL tilskudd har vært stor de siste årene (figur 5). Det er kommunevise forskjeller mellom hvilke type investeringsprosjekter man har tildelt tilskudd til. Tildelingsstrategi legges av den enkelte kommune og skal være tilpasset de lokale utfordringene.

Figur 5 – Venstre: Omsøkte tilskudd SMIL tiltak totalt (godkjente kostnadsoverslag kr) i kommuner innen vannområde Øyeren perioden 2010-2015. Høyre: Kommunenes prioritering av SMIL tilskudd til hydrotekniske og vannmiljøtiltak og andre tiltakstyper i perioden 2010-2015. Alle tall gjelder kommunene vist i figuren til høyre. Kilde: Fylkesmannen Oslo og Akershus/Østfold og kommunene.

Kalking av vassdrag 2013 - 2015

En rekke innsjøer og vassdrag i vannområde Øyeren har vært utsatt for sur nedbør og forsuringsproblematikk, der kalking har blitt gjennomført som avbøtende tiltak. Fylkesmannen (primært Oslo og Akershus) har ansvaret for å følge opp kalkingen gjennom vedtatt kalkingsplan. I Østfolddelen av vannområde Øyeren har det ikke vært tilsvarende forsuringsproblematikk i vassdragene, og per 2015 er det ingen innsjøer i dette området som kalkes. I Hedmark valgte Fylkesmannen å avslutte kalkingen av samtlige lokaliteter i 2014. Historisk har det blitt gjennomført kalking ved 303 ulike lokaliteter i Akershus, men de senere årene har antall lokaliteter blitt vesentlig redusert etter føringer fra sentralt hold. Lokaliteter der kalking opphører, skal følges opp med overvåkning for å vurdere fare for reforsuring. Kostnader og omfang av kalkede lokaliteter i vannområder de siste tre årene er vist til tabell 3.

Tabell 3 – Kostnader for gjennomført kalking i lokaliteter innen vannområde Øyeren for årene 2013 til 2015. Alle beløp i kroner eksklusive mva. Kilde: Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

År	Kr brukt til kalking i VO Øyeren	Ant. lokaliteter/ kalk brukt i VO Øyeren	Ant. lokaliteter/kalk brukt i Akershus
2013	250.000	27 lok. / 125 tonn	172 lok. / 667 tonn
2014	230.000	25 lok. / 118 tonn	150 lok. / 530 tonn
2015	210.000	30 lok. / 140 tonn	156 lok. / 609 tonn

Gjennomført overvåkning 2013 - 2015

Det har i mange år blitt gjennomført overvåkning av vassdragene i området, i regi av ulike aktører. Vannområde Øyeren har siden oppstarten i 2012 gjennomført en omfattende overvåkning for å fastsette miljøtilstanden i vassdragene (tabell 4). Denne overvåkningen begrenser seg i hovedsak til næringsstoffrelaterte problemstillinger. I regi av Fylkesmannen har vært gjennomført overvåkning av kalkede innsjøer og vassdrag, og overvåkning av Øyeren og Glommavassdraget. I tillegg har Nibio (tidligere Bioforsk) gjennomført overvåkning gjennom [JOVA programmet](#) ved sin forskningsstasjon ved Mørdre i Nes. Nibio har også en forskningsstasjon i Lundsåa i Trøgstad. Kostnader for de to sistnevnte, eller eventuell annen overvåkning i regi av Miljødirektoratet er ikke innhentet.

Tabell 4 – Kostnader for gjennomførte vassdragsovervåkningsprosjekter i perioden 2013 til 2015, i regi av Vannområde Øyeren, Fylkesmannen/fylkeskommunen og Miljødirektoratet/andre. Alle beløp i kroner eksklusive mva. Tabellen er ikke uttømmende.

Vassdragsovervåkning i VO Ø	Økologisk tilstandsovervåkning i regi av VO Ø*	Forsuringsovervåkning i regi av FM-OA/Fylkeskommunen	Økologisk tilstands overvåkning i regi av FM-OA/Ø	I regi av Miljødirektoratet/andre
2013	270.000	40.000	78.000**	Ikke beregnet
2014	410.000	42.000	82.000**	Ikke beregnet
2015	780.000	44.000	155.000***	Ikke beregnet

*Hovedfinansiering fra kommunene. Delvis finansiert ved statlige tilskudd fra Fylkesmannen Oslo og Akershus og Østfold, samt tilskudd fra Akershus fylkeskommune. Egeninnsats ikke medregnet.

**Overvåkning næringsstoffer, bunndyr og begroingsalger Øyeren og Glomma ved Bingsfoss

***Undersøkelse av tilstand for fisk i Glomma

Styringsgruppa

Vedtak av sak per e-post, sendt 21.03.2016

Sak-1-2016 – Sluttregnskap 2015 og revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

Skrevet av: Kristian Moseby (kristian.moseby@nes-ak.kommune.no)

Vedlegg: Vedlegg 1 – Referat fra møte i styringsgruppa vannområde Øyeren 25.11.2015
Vedlegg 2 – Sluttregnskap for vannområde Øyeren 2015
Vedlegg 3 – Revidert budsjett vannområde Øyeren 2016 (versjon 2)

1/16 – Sluttregnskap 2015 og revidert budsjett vannområde Øyeren 2016

Bakgrunn: I styringsgruppe møte 25.11.2015 orienterte Kristian om foreløpig regnskap for vannområde Øyeren 2015 per 18.11.2015 og forslag til budsjett for 2016 ble fremlagt for godkjenning (vedlegg 1). I møtet var det enighet om godkjenning av budsjett for 2016, men med oppfordring om at deler av budsjettposten diverse konsulentbistand skulle omdisponeres til posten nye og videreførte prosjekter. Det var fra styringsgruppa et ønske om at enkeltprosjektene ble bedre spesifisert i budsjettet. Budsjettet skulle videre justeres etter resultat for sluttregnskap for 2015. Sluttregnskap for vannområde Øyeren (vedlegg 2) ble 10.02.2016 godkjent av økonomiansvarlig i Nes kommune, Gunhild Tovseth Vatne.

Regnskapet for året 2015 viser at vannområdet brukte 647.000 mindre enn budsjettet (inkl mva). Det påløp noe mindre administrasjonskostnader enn budsjettet. Seminar for vannområde Øyeren er flyttet til 2016 og det ble avholdt noe færre møter enn planlagt. Størstedelen av mindreforbruket skyldes imidlertid mindre bruk av konsulenttjenester. Dette skyldes at oppstart av enkelte prosjekter (caseprosjekt avløp – 150.000, informasjonstiltak prosjekt leireelver - 40.000, videreutvikling av vannområdets nettsider- 100.000) er utsatt til 2016. I tillegg ble fakturering av miljørådgivningsprosjekt i Sørums kommun (150.000 kr) forskjøvet til 2016. Kostnader for overvåkning av vassdragene 2015 utgjorde hovedandelen (750.000 kr eks mva) av påløpte konsulenttjenestekostnader. Posten annet forbruksmaterieell er overskredet i forhold til budsjett. Kostnadene gjelder analyse av vannprøver i forbindelse med vassdragsovervåkning for kommunene Fet, Sørums kommun og Rælingen, som skal føres på denne kontoen. Dette var det ikke tatt høyde for i budsjett for 2015, men dette er korrigert i revidert budsjett 2016.

Vannområdet fikk i 2015 tildelt 271.000 kr mer i tilskudd enn budsjettet. Det ble noe høyere bevilgninger, fra både Akershus fylkeskommune, Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Enkelte av tilskuddene er tildelt for 2016. Balanse for vannområde Øyeren 31.12.2015 (892.304 kr) er avsatt til fond, henholdsvis driftsfond og vannområdets overvåkningsfond. Sistnevnte fond er opprettet for å adskille midler øremerket overvåkning og midler knyttet til drift eller andre prosjekter. Fondsmidlene er inkludert i vannområdets budsjett for 2016.

Etter endt sluttregnskap ble det i samråd med leder av styringsgruppa gjort justering av enkelte poster i revidert budsjettforslag for 2016 (vedlegg 3). Revidert budsjett er i omfang tilsvarende opprinnelig budsjett for 2016 (begge avrundet 2.960.000 kr). I følgende redegjøres det for endringene i revidert budsjett for 2016.

Endringer administrasjonskostnader

Det er gjort mindre justeringer i postene for administrasjonsutgifter, blant annet enkelte spesifiseringer i henhold til Kostra artskontoene. Blant annet er 110.000 kr fra konsulenttjenesteposten omdisponert til poster som faller inn under administrasjonskostnader. Det er blant annet avsatt midler til en studietur for vannområdets landbruksgruppe. Vannområdet har fått forespørsel fra Akershus bondelag om mulighet

for møtegodtgjørelse, noe som gis i flere av nabovannområdene. Etter avtale med styringsgruppeleder er det i revidert budsjett for 2016 avsatt midler til møtegodtgjørelse for eksterne samarbeidspartnere, tilsvarende som i vannområdene som utbetaler møtegodtgjørelse. Det foreslås at møtegodtgjørelse utbetales etter satser for folkevalgte i Nes kommune.

Endringer konsulentjenesteutgifter og annet forbruksmateriell

Som nevnt er 110.000 kr omfordelt til poster som går inn under administrasjonskostnader. I revidert budsjett 2016 (versjon 2) er prosjektene i kategorien konsulenttjenester spesifisert bedre enn i opprinnelig budsjett for 2016 (versjon 1). Overvåkning av vassdragene utgjør totalt 660.000 av budsjettet, hvorav 160.000 kr skal føres på posten annet forbruksmateriell (post oppjustert) og 400.000 på posten konsulenttjenester. I henhold til vedtatt praksis for fakturering av vassdragsovervåkingen avsettes 100.000 kr til overvåkningsfond til biologiske undersøkelser, som skal gjennomføres i 2018. Prosjektene veileder for feilsøking, informasjonstiltak ifm leirvassdrag og informasjonstiltak/ oppdatering av vannområdets nettsider, miljørådgivningsprosjekt Sørumselva, vurderinger av tiltak i landbruket og system for årsrapportering fra minirensenanleggsleverandører er opprettholdt fra budsjett 2015 da prosjektene er utsatt eller vil avsluttes i 2016. Prosjektene budsjett er imidlertid spesifisert tydeligere. Det er foreslått en ny post til ett forprosjekt om enten paleolimnologisk undersøkelse* i Øyeren eller vurdering av behov for oppretelse av målestasjoner der vannføring i utvalgte elver måles. Begge prosjektene vil potensielt kunne gi betydelig informasjonsverdi for vannområdet. Eventuell gjennomføring av prosjektene vil tas opp med vannområdets faggruppe økologi og prosjektgruppe.

**Paleolimnologisk undersøkelse: "det vitenskapelige studium av innsjøers utviklingshistorie. Paleolimnologien baserer seg på undersøkelser av lange kjerner av innsjøsedimentene. Studier av sedimentasjonshastighet, sedimentenes geokjemiske sammensetning og deres innhold av organisk materiale og mikrofossiler gir informasjon om vannmassenes skiftende kvalitet gjennom tidene. Dette sier videre noe om f.eks. den menneskelige aktivitet i innsjøenes nedslagsfelt". Kilde: Store norske leksikon – www.snl.no.*

Endringer inntekter

Det er basert på tidligere bevilgninger budsjettet med antatt tilskudd fra Miljødirektoratet og Akershus Fylkeskommune. I tillegg fikk vannområdet i 2015 fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus tilsagn om 100.000 kr til ett miljørådgivningsprosjekt. Da avslutning av prosjektet ble utsatt til våren 2016 blir også utbetaling av tilskudd forskjøvet, og inntekten er derfor ført i 2016 budsjettet. Vannområdets prosjektleder tar ut gradert farspermisjon (10 uker) første halvår 2016. Folketrygden refunderer lønnsutgifter tilsvarende de 10 arbeidsukene. Vannområdets budsjett blir dermed belastet med tilsvarende mindre til lønn i 2016. Vannområdet delvis har innestående midler for å sikre drift og planlagte prosjekter for inneværende år. Det legges derfor i revidert budsjett for 2016 opp til at kommunene belastes med halv medlemskontingent (485.000 kr mindre enn normalt). Anskaffelse for vassdragsovervåkning ble gjennomført og startet opp i 2015. Overvåkningsopplegg for 2016 er lagt og løper fra januar til desember. Vannområdet har ytterligere mulighet for eventuell opsjon for 2017 og 2018. Kontingent for vassdragsovervåkning opprettholdes derfor som planlagt.

Forslag til vedtak: Regnskap for 2015 tas til orientering. Forslag til revidert budsjett for vannområde Øyeren 2016 versjon 2 godkjennes.

Prosjektleder kan løpende i samråd med styringsgruppeleder foreta mindre budsjettjusteringer ved behov. Vannområdets prosjektgruppe, i samarbeid med prosjektleder, gis mandat til gjennomføre mindre omprioriteringer av budsjettmidlene til nye eller pågående prosjekter.

Referat

Dato 25.11.2015

Tid 10 – 13

Møte styringsgruppa

Møte nr. 2-2015

Sted Nes Rådhus

Møte innkalt av: Kristian Moseby (prosjektleder)

Møtedeltakere: Anne Borger Mysen (Eidsberg kommune), Ole André Myhrvold (Trøgstad kommune), John Harry Skoglund (Fet kommune), Øystein Slette (Enebakk kommune), Tom Staahle (Ullensaker kommune), Marianne Grimstad Hansen (Sørumsdal kommune), Grete Irene Sjøli (Nes kommune), Trond Løfsgaard (Fylkesmannen Oslo og Akershus), Åse Birgitte Skjærli (Akershus Fylkeskommune), Anja C. Winger (Akershus fylkeskommune), Kristian Moseby (prosjektleder).

Forfall: Rælingen kommune, Sør-Odal kommune, Nord-Odal kommune, Eidsvoll kommune, Aurskog-Høland kommune, Spydeberg kommune.

Referent: Kristian Moseby

Møteagenda

10/15 – Velkommen

11/15 – Orientering om vannområdets arbeid

12/15 – Konstituering av nytt styre

13/15 – Økonomi

14/15 – Årsmelding 2015

15/15 – Kommunenes vedtak om tilslutning til vannområdearbeidet

16/15 – Neste møte

17/15 – Eventuelt

10/15 – Velkommen

**Ansvar
/ Frist**

Ole André Myhrvold (møteleder) ønsket velkommen og dagsorden ble gjennomgått. Det var ingen merknader til referat fra styringsgruppemøte 12.03.2015.

Vedtak: Dagsorden og referat fra møte i styringsgruppa 12.03.2015 godkjennes.

11/15 – Orientering om vannområdets arbeid

Anja Winger (A-FK, sentraladministrasjonen) holdt en orientering om organiseringen av vannforvaltningsarbeidet og om vannområdenes rolle i arbeidet.

Oppsummering fra orienteringen; Norge er gjennom EØS avtalen forpliktet til å etterfølge EUs vannrammedirektiv. Direktivet ble implementert i norsk rett i 2007 gjennom vannforskriften. De ulike landene som er forpliktet av direktivet har noe ulike tilnærminger til hvordan arbeidet

gjennomføres i praksis. Arbeidet skal uansett være sammenlignbart på tvers av landene, og det jobbes sentralt i EU med å følge utviklingen i arbeidet både nasjonalt og samlet for alle landene. I Norge engasjeres mange ulike nivåer i arbeidet, både lokalt, regionalt og nasjonale myndigheter. Østfold fylkeskommune er utpekt som vannregionmyndighet for Glomma regionen, totalt 100 kommuner. Akershus fylkeskommune har fått delegert prosessansvar for fem vannområder, som i størst grad omfatter kommuner i Akershus. Vannområdene har som en av de viktigste oppgavene å følge opp forvaltningsplan- og tiltaksprogram for Vannregion Glomma. En del av arbeidet vil bestå i å følge opp de berørte sektormyndighetene i deres tiltaksarbeid. Forvaltningsplanens prioriteringer må innarbeides i sektormyndighetenes eget planverk. Det ansees derfor som viktig suksessfaktor at kommunale og regionale planpersoner blir involvert i arbeidet. Vannområdene har videre en viktig rolle i å utarbeide ett godt kunnskapsgrunnlag som skal legges til grunn for tiltaksgjennomføringen, eksempelvis kunnskap om tilstanden i vassdragene, problembeskrivelser og vurdering av tiltaksbehov. Vannområdenes styringsgruppe har ansvar for at premissene legges slik at arbeidet kan gjennomføres på en hensiktsmessig måte slik at arbeidsmålene nås.

Kristian holdt en orientering om arbeidet lokalt i vannområdet.

Oppsummering fra orienteringen: Området rundt Øyeren og Glomma i Akershus har ett stort arts mangfold, som er unikt og særegent. Menneskelig aktivitet setter spor og påvirker vannmiljøet. Kommunene har flere ansvarområder innenfor vannforvaltningsarbeidet, både som forurensere, forurensningsmyndighet, forvalter og planmyndighet. Avgjørelser på politisk nivå er viktig i forbindelse med forankring av arbeidet, prioriteringer og ressursbruk, ikke minst samhandling internt og mellom sektorer, myndighetsnivåer og kommuner. Felles forståelse og tillitt på tvers av – og innenfor berørte sektorer er viktig for å lykkes med vannforvaltningsarbeidet. Dette har i pilotvannområder blir fremhevet som ett suksesskriterium.

I regi av vannområde Øyeren gjennomføres det overvåkning av en rekke ulike vassdrag. Overvåkingen gir verdifull informasjon om tilstanden og hvilke forurensningskilder som belaster de ulike vassdragene. Østlandet har spesielt store utfordringer med overgjødning av vassdragene, der næringsstoffet fosfor er mest utfordrende. I vannområde Øyeren er tilstanden i halvparten av de 55 vannforekomstene utilfredstillende grunnet for store næringsstofftilførsler. Dette gjelder i hovedsak elver, da vannområdet har ett mindretalls innsjøer med forringet tilstand grunnet overgjødningsproblematikk. Vannområde Øyeren ferdigstilte i 2014 en tiltaksanalyse, som sammen med lignende dokumenter for de andre vannområdene i vannregionen ligger til grunn for forvaltningsplanen for Glomma 2016 – 2021. Forvaltningsplanen skal sammen med tiltaksprogram godkjennes i Fylkestingene innen utgangen av 2015, og deretter godkjennes i departementene våren 2016. Forvaltningsplanen definerer miljømål for de ulike vannforekomstene og peker på ulike prioriteringer og tiltak som det er behov for å gjennomføre. Planen skal legges til grunn for kommunal og statlig planlegging, der de berørte sektormyndighetene skal jobbe for at miljømålene for vassdragene oppnås. Vannområde Øyeren jobber med å lage en handlingsplan for kommunaltekniske tiltak og en målsettingsplan for tiltak innen landbrukssektoren. Kunnskapsgrunnlaget om kostnadene for å gjennomføre alle nødvendige tiltak er mangelfullt, men vannområdet har utarbeidet noen foreløpige kostnadstall. Det foreligger vurderinger av kostnadseffektivitet for ulike tiltak innen avløps- og landbrukssektoren. Kommunenes gjennomføringsevne på avløpsområdet har ett begrenset tak både administrativt (tilgjengelige personressurser) og økonomisk (avløpsgebyrer). Mange av kommunene i vannområdet investerer stort i opprusting av kommunale renseanlegg og avløpsnett. I følge kostra var det i 2014 store forskjeller avløpsbegyrer mellom kommunene (2000 – 6000 kr per år).

I regi av vannområdet, og i samarbeid med nabovannområder gjennomføres ulike delprosjekter. I 2015 kan blant annet nevnes miljørådgivning for gårdbrukere, veiledningsmateriell for kommunene og utviklingsprosjekter i forbindelse med drift og tilsyn med private avløpsanlegg.

Det ble orientert om arbeidsplan for vannområde Øyeren 2016 (vedlegg 1), men denne ble ikke gjennomgått i detalj i møtet. Vannområdets hovedoppgave i 2016 vil omfatte oppfølging av forvaltningsplan for Glomma. Det er planlegges ett seminar i februar 2016 som skal oppsummere vannområdets arbeid så langt.

Vedtak: Sak 11/15 tas til orientering. Arbeidsplan for vannområde Øyeren 2016 godkjennes.

12/15 – Konstituering av nytt styre	
I forbindelse med kommunevalget 2015 har kommunene og Akershus fylkeskommune oppnevnt nye politiske representanter til vannområdeutvalget for Øyeren (vedlegg 2). I møtet ble nytt styre konstituert og det ble diskusjon rundt valg av ny leder og nestleder. Det var enighet om å videreføre praksis om at leder og nestledervervene fylles av både en Østfold og Akershus kommune, og at ny leder fortrinnsvis burde være en representant som har deltatt siden starten vannområdets oppstart i 2012. Vedtak: Ole André Myhrvold og Grete Irense Sjøli velges (enstemmig) som henholdsvis leder og nestleder for vannområdeutvalget for Øyeren for kommunestyreperioden 2016- 2019.	
13/15 – Økonomi	
Kristian orienterte om foreløpig regnskap for vannområde Øyeren 2015 per 18.11.2015 (vedlegg 3 og 4). Regnskapet viser at vannområdet innen årsslutt vil bruke omtrent 270.000 mindre enn budsjettet (inkl mva). Dette skyldes noe lavere administrasjonskostnader enn budsjettet, blant annet fordi seminar for vannområde Øyeren er flyttet til 2016 og noe lavere møtehyppighet. Konsulenttjenestekostnadene vil bli noe lavere enn budsjettet, grunnet at enkelte prosjekter (caseprosjekt avløp, avslutning prosjekt leireelver, videreutvikling av vannområdets nettsider) er utsatt til 2016. Kostnader for overvåkning av vassdragene 2015 utgjør hovedandelen (783.000 kr eks mva) av konsulenttjenesteposten. Vannområdet har fått tildelt 243.000 kr mer enn budsjettet. Dette skyldes noe høyere bevilgninger for 2015, fra både Akershus fylkeskommune, Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus, og tildeling av tilskudd etter søknad i etterkant av budsjett ble laget. Estimert balanse for vannområde Øyeren 31.12.2015 (850.000 kr) foreslås avsatt til driftsfond og overført til budsjett 2016. Forslag til budsjett for vannområde Øyeren 2016 versjon 15.09.2015 (vedlegg 5) ble gjennomgått. Budsjettet er forholdsvis likt som i 2015, men kommunenes overvåkningskostnader (overvåkningsprogram) er inkludert. Estimert balanse for regnskap ved årsslutt 2015 vil bli noe høyere enn i forslag til budsjett for 2016. Det forelås at prosjektleder i samråd med styringsgruppeleder og nestleder reviderer vannområdets budsjett i februar 2016 etter endt regnskap for året 2015. Tidspunkt for fakturering av medlemskontingent (tidligere september) og refusjon for overvåkningskostnader for 2016 foreslås begge endret til mars. Vedtak: Foreløpig regnskap for 2015 tas til orientering. Forslag til budsjett for vannområde Øyeren 2016 godkjennes. Budsjettet justeres av prosjektleder, styringsgruppeleder og nestleder etter endt regnskap 2015. I revidert budsjett omdisponeres deler av posten «diverse konsulentbistand» til posten «nye og videreførte prosjekter». Det utarbeides ett forslag til spesifisering av prosjekter til denne budsjettposten. <i>Prosjektleder kan løpende i samråd med styringsgruppeleder foreta mindre budsjettjusteringer ved behov. Vannområdets prosjektgruppe, i samarbeid med prosjektleder, gis mandat til å prioritere bruk av budsjettmidlene til nye eller pågående prosjekter. Medlemskontingent og refusjon for overvåkningskostnader 2016 faktureres kommunene i mars.</i>	KM, OAM, GS
14/15 – Årsmelding 2015	
Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 foreslås utarbeidet etter samme mal som i 2014. Det var enighet om at det i årsmelding 2015 bør inkluderes en forenklet oversikt over gjennomførte tiltak (landbruk, avløp og eventuelt andre sektorer), til tross for at forslaget fra faggruppene og arbeidsgruppa i vannregion Glomma ikke foreligger enda. Skjærli mente det burde være mulig å tilpasse eller hente ut tallmateriale fra kostra, som kan	

synliggjøre gjennomførte miljøtiltak innen kommunal avløpssektor. Kristian sjekker opp hvilke muligheter som ligger i kostra.	KM
Vedtak: <i>Årsmelding for vannområde Øyeren 2015 utarbeides etter mal for årsmelding 2014, men det inkluderes en foreklet oversikt over gjennomførte tiltak. Vannområdets prosjektgruppe og faggrupper utarbeider konkret forslag til hvordan gjennomførte tiltak bør synliggjøres i vannområdets årsmelding for 2016. Forslaget skal sees i sammenheng med forslaget som utarbeides av arbeidsgruppen for vannregion Glomma.</i>	KM
15/15 – Kommunenes vedtak om tilslutning til vannområdearbeidet	
Kristian orienterte om tilbakemeldinger fra kommunene angående deres vedtak om tilslutning og finansielle bidrag til vannområde Øyeren. Alle kommunene har meldt tilbake at de anser sine gjeldene vedtak som dekkende, og på nåværende tidspunkt ikke ser behov for nye vedtak i forbindelse med finansieringsbidrag til vannområdet for perioden etter 2016. Vedtak: <i>Sak 15/15 tas til orientering.</i>	
16/15 – Neste møte	
Det ble foreslått at neste møte avholdes 8. mars 2016 ved Fetsund lenser. Vedtak: <i>Neste møte i styringsgruppa avholdes 8.mars 2016, Fetsund lenser. Prosjektleder innkaller til møtet.</i>	KM
17/15 – Eventuelt	
Det var ingen saker under eventuelt. Vedtak: -	

Vedlegg 2 - Sluttregnskap 2015 - ansvar 63600 per 31.12.2015

Godkjent av styringsgruppa: xx.xx.xxxx

Versjon 1 - 27.01.2016. Godkjent av økonomiansvarlig Nes kommune: 10.02.2016

Konto	Kontobeskrivelse	Regnskap Hittil i år	Vedatt budsjett	Rest	Forbruk i %	Merknad
11000	Kontormateriell	9 600	0	-9 600	0	
11001	Aviser og tidsskrifter	500	1 000	500	50	
11151	Bevertning	9 016	50 000	40 984	18	Vannområdeseminar flyttet til 2016
11200	Annet forbruksmaterieill/råvarer og tjenester*	92 409	10 000	-82 409	924	Analyseutgifter NorAnalyse (Fet, Sørums, Rælingen)
11301	Telefon-/datakommunikasjonsutgifter	4 690	5 000	310	94	
11303	El.komm - trekk privat bruk	-191	0	191	0	
11400	Annonse, reklame, informasjon	6 140	30 000	23 860	20	
11401	Gaver ved representasjon	962	0	-962	0	
11500	Opplæring, kurs	9 192	150 000	140 808	6	Kurs + Vannområdeseminar flyttet til 2016
11600/11619	Oppgavepliktig reiser, diett, bil	18 491	30 000	11 509	62	
11700/11759	Reiseutgifter/transportutgifter	5 406	5 000	-406	108	
11852	Yrkesskadeforsikring	392	1 000	608	39	
11900	Leie av lokaler og grunn	15 750	40 000	24 250	39	Vannområdeseminar flyttet til 2016
12000	Kjøp inventar, utstyr og maskiner	1 957	5 000	3 043	39	
12700	Andre tjenester/Konsulenttjenester**	833 182	1 275 000	441 818	65	
10	1-2 Varer og tjenester til egenprod...	1 007 496	1 602 000	594 504	63	
1	Lønn inkl sosiale utgifter	836 894	834 000	-2 894	100	
13500	Kjøp fra kommuner	0	30 000	30 000	0	Isteden anført konto 11900/11000
15500	Avsetning til bundnde driftsfond	208 000	0	-208 000	0	
14290	MVA som gir rett til mva-komp	151 527	385 000	233 473	39	58.000 kr mva overført til regnskap 2016 (se vedlegg 2b)
	Totale utgifter	2 203 917	2 851 000	647 083	77	
17000	Refusjon Fylkesmannen Østfold miljøvernadv.	-75 000	0	75 000		Midler øremerket overvåkning 2016
17000	Refusjon Fylkesmannen Oslo-AK miljøvernadv.	-175 000	-175 000	0		Midler øremerket overvåkning 2015
17000	Refusjon Fylkesmannen Oslo-AK miljøvernadv.	-133 000	0	133 000		Midler øremerket overvåkning 2016
17000	Totalt Refusjon fra staten	-383 000	-175 000	208 000	219	
17290	Kompensert mva drift	-151 527	-385 000	-233 473	39	58.000 kr mva overført til regnskap 2016 (se vedlegg 2b)
17301	Refusjon fra Østfold fylkeskommune (Miljødirektoratet)	-99 833	-60 000	39 833		Midler til drift, organisering, kunnskapsinnhenting 2015
17301	Refusjon fra Akershus fylkeskommune	-243 000	-220 000	23 000		Frie midler til vannforvaltningsarbeid 2015
17300/17301	Totalt refusjon fra fylkeskomm.m/oppdrag.	-342 833	-280 000	62 833	122	
17501	Refusjon fra kommuner - m/oppdrag	-1 085 000	-1 085 000	0	100	
70	7 Overføringsinntekter med krav til...	-1 962 360	-1 925 000	37 360	102	
19501	Bruk av bundne driftsfond	-860 076	-926 000	-65 924	93	
	Totale inntekter	-2 822 436	-2 851 000	-28 564	99	
63600	Saldo ansvar 63600 Vannområdet Øyeren	-618 519	0	618 519		

*Analyseutgifter til NorAnalyse for kommunene Fet, Sørums og Rælingen ført på konto 11200 istedenfor konsulenttjenester 12700

**Utgifter til konsulenttjenester er spesifisert i vedlegg 2b

Versjon 1 - 27.01.2016. Godkjent av økonomiansvarlig Nes kommune: 10.02.2016

Bruk av konsulenttjenester 2015	Totalt eks mva	Mva	Totalt
Miljørådgivning for gårdbrukere Trøgstad	110 000	0	110 000
Utarbeidelse av vassdragsvise faktaark og powerpoint	52 700	13 175	65 876
Vassdragsovervåkning Norconsult*	385 754	96 438	482 192
Vassdragsovervåkning COWI	272 420	68 105	340 525
Diverse konsulenttjenester**	12 308	3 077	15 385
Totale utgifter konsulenttjenester 2015	833 182	180 796	1 013 978

*Hvorav 57.814 kr i mva betalt i 2016

**WebGis Avløp, Drift av nettsider, NIVA prosjekt leirelver

Analyseutgifter NorAnalyse - vassdragsovervåkning	Totalt eks mva	Mva	Totalt	Fakturert
Prøverunde august	24 800	6 200	31 000	Sept
Prøverunde september	24 477	6 119	30 596	Okt
Prøverunde oktober	21 285	5 321	26 606	Nov
Prøverunde november	21 340	5 335	26 675	Des
Totalt fakturert for 2015	91 902	22 976	114 878	

Regnskap per 31.12.15

Utgifter inkl mva	2 203 917
Inntekter inkl mva	-2 822 436
Saldo ansvar 63600 (overføres fond)	-618 519

Saldo ansvar 63600	618 519
Saldo vannområdets driftsfond 25199627	65 785
Saldo vannområdets overvåkningsfond 25199630	208 000
Total saldo per 31.12.15	892 304

Budsjett for vannområde Øyeren 2016 - V. 2

Vedtatt og godkjent av styringsgruppa: xx.xx.xxxx

Budsjett versjon 2 - 27.01.2016

Vannområde Øyeren	Budsjett	Merknad
Inntekter		
Tilskudd fra Fylkesmannen Ø-Miljøvernnavdelingen		I 2015 tildelt 75.000 til Overvåkning 2016*
Tilskudd fra Fylkesmannen OA- Landbruksavdelingen	100 000	Tildelt til miljørådgivningsprosjekt Sørums kommun
Tilskudd fra Fylkesmannen OA- Miljøvernnavdelingen		I 2015 tildelt 133.000 til Overvåkning 2016*
Tilskudd Miljødirektoratet (via Vannregionmyndigheten Ø-FK)	100 000	Antatt tilskudd basert på tidligere år
Tilskudd fra Akershus FK	100 000	Antatt tilskudd basert på tidligere år
Tilskudd Østfold FK (VRM)		
Refusjon ved Sykefravær/permisjon fra folketrygden	126 000	Permisjon prosjektleder
Enebakk kommune	108 000	52 000 (1/2) medlemskontingent + 56 000 overvåkning*
Fet kommune	155 000	62 000 (1/2) medlemskontingent + 93 000 overvåkning*
Nes kommune	327 000	157 000 (1/2) medlemskontingent + 170 000 overvåkning*
Rælingen kommune	55 000	20 000 (1/2) medlemskontingent + 35 000 overvåkning*
Sørums kommune	248 000	99 000 (1/2) medlemskontingent + 149 000 overvåkning*
Trøgstad kommune	115 000	55 000 (1/2) medlemskontingent + 60 000 overvåkning*
Ullensaker kommune	206 000	99 000 (1/2) medlemskontingent + 107 000 overvåkning*
Totale inntekter	1 640 000	
Bruk av driftsfond (overført fra 2015)	892 000	Fra regnskap 2015
<i>Refundert mva</i>	425 000	
Sum inntekter og bruk av driftsfond	2 957 000	
Utgifter		
Administrasjonskostnader		
Lønn inkl. sosiale utgifter	815 000	
Reiseutgifter (bil, offentlig, fly)	50 000	Leie av buss til befaringer + km godtgjørelse
Kontormateriell	10 000	Print og materiell
Leie av lokaler	60 000	Møte- og seminarlokaler + kontor prosjektleder
Telefon og datakommunikasjonsutgifter	5 000	Telefon, bredbånd prosjektleder
Kjøp av inventar, utstyr og maskiner	2 000	
Aviser og tidsskrifter (medlemskap)	3 000	Medlemsskap Norsk vannforening
Gaver ved representasjon	2 000	
Beverting	50 000	Møteutgifter + seminarer
Annonser og informasjon	30 000	Annonsering seminarer og drift av nettsider
Opplæring, kurs (seminarer, foredrag, kurs)	100 000	Utgifter til foredragsholdere, studietur landbruk
Møtegodtgjørelser	15 000	Møtegodtgjørelse til eksterne samarbeidspartnere
Totale administrasjonskostnader	1 142 000	
Annet forbruksmaterieell, råvarer og tjenester (laboratorietjenester Noranalyse)**	160 000	Gjelder overvåkning av vassdrag i Fet, Sørums, Rælingen
Konsulenttjenester		
Overvåkning av vassdragene (overvåkningsprogram 2016)	400 000	208 K tilskudd overført fra 2015
Prosjekt veileder for feilsøking på avløp- overvannsnett	150 000	Oppstart 2016 - post overført fra 2015
Økt kunnskap/ informasjonstiltak om leirpåvirkede vassdrag	50 000	40 K tilskudd overført fra 2015
Informasjonstiltak, oppdatering av vannområdets nettsider***	100 000	16 K tilskudd overført fra 2015
Miljørådgivning Akershus (Sørums 2015)***	150 000	Fått tilsagn om tilskudd 100 K fra FM-OA-landbruk 2016
Bistand til vurderinger av tiltak i landbruket***	30 000	
System for årsrapport fra minirensanleggleverandører til kommunene***	50 000	
Forprosjekt (paleolimnologiske undersøkelser i Øyeren / vurdering av behov for vannføringsstasjoner)	100 000	
Diverse konsulentbistand (mindre utredninger og bakgrunnsinformasjon)****	50 000	
Totalt konsulenttjenester	1 080 000	
Avsetning til bundne driftsfond (overvåkningsprogram)	100 000	Avsetning til biologisk prøvetaking 2018
Avsetning til bundne driftsfond (drift)	50 000	
<i>Betalt mva</i>	425 000	
Totale utgifter inkl mva	2 957 000	

*Kommunenes økonomiske bidrag til overvåkning 2017 vil justeres etter tildelte tilskudd til overvåkning

**Gjelder kjøp av laboratorietjenester, men skal føres på konto annet forbruksmaterieell

***Pågående prosjekt 2015, avsluttes og faktureres i 2016

****Avklares ved behov med vannområdets faggrupper og prosjektgruppe

Peer Review Report

PR reference
Glomma - No

Date: 15-17 th March 2016

Report

RCA	Glomma river Basin district Østfold County Authority, Norway
RCA counterpart responsible for the PR	Ms. Helene Gabestad E-mail: helenega@ostfoldfk.no Phone: (+47) 92 81 27 23
Reviewing experts	Vincent Westberg (fi) Niklas Holmgren (swe)

1. BACKGROUND INFORMATION and PR OVERALL OBJECTIVES

Glomma river Basin district requests an evaluation of the Programme of measures, see “expected results” for details. The Programme of measures are meant to be work tools for the local authorities and other relevant actors who are responsible for implementing the physical measures. The programme are also a means of communication with other relevant parties in the RBD. The programme are not subject to approval from the central authorities.

The overall objective of the peer review is to get feedback and advice on how to improve our work with the implementation of measures. We would also like to investigate the possibilities for further cooperation with other member states similar to the Glomma river Basin district, for instance through EU programmes, EEA Grants, or Norway Grants.

Glomma is the largest river in Norway. This Basin district includes half the counties and more than 100 municipalities, ranging from sparsely populated mountain regions, several national parks and important agricultural districts, to the capitol city of Oslo and surrounding densely populated area.

2. EXPECTED RESULTS

Expected results
What are the strength and weaknesses of the Programme of measures? How can it be improved?
Are the priorities clearly defined in the Programme of measures?
Are the Programme of measures and the water information system Vann-Nett well correlated?
How well do we implement WFD policies into physical measures?

3. NECESSARY DOCUMENTS FOR THE REVIEW

List of relevant documentation or sources to be delivered by the RCA (language)

Name	Description / Notice
▪ River Basin Management Plan	Available in Norwegian and English
▪ Programme of measures	Available in Norwegian and English
▪ Local appraisal of measures	Available in Norwegian

Websites		
Name	Description/ Notice	Adress
Vannportalen	All relevant documents are available here (in Norwegian)	www.vannportalen.no/Glomma
Vann-Nett	Water information system. Contains data on each waterbody.	www.vann-nett.no

4. DETAILED MISSIONS SCHEDULE

Date/ Hour	Activities	Persons involved	Venue	Comments
15.3 a.m.	Organising of the RBD Glomma. The process to RBD Plan and PoM	13	Sarpsborg	
15.3 p.m.	Regulated waters and hydropower	11	Oslo	
16.3 a.m.	Sewage and scattered dwellings, storm water, land use and harmful substances	16	Sarpsborg	
16.3 p.m.	State authorities, guidance and the planning process	10	Sarpsborg	
17.3 a.m.	Agriculture, measure planning and implementation, stakeholder involvement	13	Trøgstad	
17.3 p.m.	Measures in practice, agriculture and restoration measures	13	Trøgstad with surroundings	

5. OTHER INFORMATION FROM THE RCA

.....

An overview over the local and regional experts who took part in the review process, was provided at every session.

The necessary translation of key documents was provided beforehand to the reviewing experts.

6. CONTACTS DETAILS

Principal local contacts met at the mission

Name	Occupation	E-mail
Tyra Risnes	Head of section	tyrris@ostfoldfk.no
Helene Gabestad	Advicer	helenega@ostfoldfk.no
Maria Bislingen	Head of subdistrict Glomma Sør	Maria.Bislingen@rakkestad.kommune.no
Finn Grimsrud	Projectleader, subdistrict Haldenvassdraget	Finn.Helge.Grimsrud@ahk.no
Kristian Moseby	Projectleader, subdistrict Øyeren	Kristian.Moseby@nes-ak.kommune.no
Anita Borge	Projectleader, subdistrict PURA	Anita.Borge@as.kommune.no

7. PEER REVIEW REPORT

Public peer review reports are available on the project website

www.aquacoope.org/peer.review/

- 1 - Conclusions and recommendations regarding the reviewed documentation;
- 2 - List of persons met during the mission & short summary of meeting content/results ;
- 3 – Proposal of follow up activities to be done by RCA as well as potential time schedule;
- 4 - List & upload of documents that could be usefully put on the project's website;
- 5 - Summary in 15 lines of the report to be included in the overall Peer Review project report
- 6- General recommendations derived from the exchange. These recommendations will be shared by the secretariat with the whole peer review community for a wider dissemination of the lessons learned of the peer review experience.

Annexes

- Documents prepared during and/or for the mission;

- Presentation(s) used during the mission;
- Useful web-links.

Expected results
What are the strength and weaknesses of the Programme of measures? How can it be improved?
Are the priorities clearly defined in the Programme of measures?
Are the Programme of measures and the water information system Vann-Nett well correlated?
How well do we implement WFD policies into physical measures?

1 - Conclusions and recommendations regarding the reviewed documentation in relation to the expected results provided by RCA

General remarks on the water management planning process in RBD Glomma and Norway

Findings:

Norway have, based on its general way of organizing the public sector, made an organization within WFD based on a bottom up approach aiming that the local competence and involvement is the key to reach good water status and fulfilling the other aims of the WFD. However, this can be challenging since the WFD is generally organized in the other direction with quite strict recommendations and rules of implementation. The confrontation area of these demands are the group of agencies (11) and ministries (8) that have strict rules to follow according to the legal demands of ESA and a broad range of demands from the local area where the practical implementation takes place.

The local level is organized on a sub-unit level (river basin sub district, vannområde - 110) and generally lead by project leaders. This level is very dependent on having the support of the local organizations with a political support from the municipalities, stakeholders and NGO:s. In Glomma, according to our findings, this works well.

The regional level based on the states mandate (county governor, fylkesmann) are mainly responsible for the characterization of the waterbodies (i.e. typologisation, classification) in the information system called Vann-Net but they also take part in coordination groups in different thematic areas (water power and regulation, agriculture and so on). This regional level (county governor, fylkesmann) was previously responsible for water management planning in the pilot phase at district level. The change of roles in 2010 gave the new RBD-managers a new structure that might need time to settle for a successful overall planning.

The regional level based on the county council (fylkeskommunen er vannregionmyndighet) have the main role of coordinating and aggregating information from vannområdene and maintaining the information channel from the national level.

The measures concerning surface waters are generally covering all polluting sectors identified in Glomma river basin district. However, the presentation is somewhat unclear and the measure groups (in the plan itself and in Vann-Net) are partly overlapping which makes it difficult to get a broad perspective of the measures planned. Ground water characterization

and measures for ground water are scarce but that depends mainly on that only 15% of the drinking water in Norway is from groundwater. However, there might still be a need to emphasize this on a regional level in the coming cycle and to develop the risk assessment of the ground water reserves in the district.

Strengths in the planning process and the program of measures (PoM)

The planning process behind the PoM in Glomma (and in Norway in general) is based on a strong bottom up approach underlining the local and regional competence and involvement. In our findings this is one of the main strengths of the planning structure. There is generally a strong commitment on local scale to fulfill the aims of the WFD and this is visible in the PoM in several ways of which the most prominent is the approach with 12 sub districts.

- + Clearly written and easy to comprehend
- + A political commitment to work with the measures from local and regional level
- + The process of prioritization of heavily modified water bodies for water power have been very successful
- + Measures regarding sewage treatment in rural areas (scattered dwellings) seem to be a result from good and stable planning processes from which other countries can learn
- + The measures planned have a great support from the local level

Recommendations for the planning cycle 2022-2027:

The yearly follow up/recording of the measure implementation is conducted in a way where several of the River Basin District (RBD) authorities (vannregionmyndighet) asks all responsible sector authorities to report progress in measure implementation back to them in different ways (both by content and by format). We suggest a process organized through either RBD (vannregionmyndighet) or Ministry (miljødirektoratet) to streamline the follow up process both in content and format.

At the moment the local appraisal of measures (local tiltaksanalys) is not well correlated with the content in Vann-Nett. This is a problem since not all of sub unit plans are easily available on Vannportalen.

Since the recording of the implementation of the measures are different in-between the sub districts (vannområde) it is difficult to get an overall picture of the implementation on sub district (vannområde) or RBD scale. Our recommendations regarding these are:

- Vann-Nett should be more operational on the local level for the politicians and officers. Exports and interfaces containing the measures proposed should be easily found and understood by the sector authorities both for single measures and aggregated on different geographical scales.
- Measures in Vann-Nett (as well as PoM:s and RBDMP:s) should be aggregated and grouped in a logical way so that they can be analyzed on their impact on i) ecological status and ii) sector (i.e. i) measures by impact: measures on eutrophication, measures on harmful substances, measures on ecological flow ii) measures by sector: agriculture, scattered dwellings, point sources...). This way of using a strict measure library supports an easy and streamlined planning process and recording of measures linked to key type measures (KTM).
- The national level needs to prioritize to produce planning guidelines regarding cost benefit, cost efficiency and exemptions. When preparing the guidelines the involvement of the sector authorities is a benefit, especially regarding guidelines on measures. The local/regional level are in a key position in implementing the guidelines why the involvement of some of these are important. A pre requisite for the guides are that they follow the guidelines from ESA to be able to follow the European commonly agreed structure.
- Remember to document and use measures already being conducted for better water quality in the water management plans such as liming activities, agriculture funding's (RMP), funds for water issues (SMIL), contaminated soils and sediments, agricultural advice and more.

National guidelines are delivered late and sometimes after the work have been done on RBD level. This is and has been a common problem in other countries as well, especially during the first planning period, and the solutions to this can be:

- Order a report which analyzes the process of some finished guidelines and why they are delayed or not.
- Analyze the experiences from the pilot phase of the implementation to fill the demands and timing of national guidelines.
- Make a long time plan regarding deadlines for national guidelines and do a prioritization on which ones are most crucial for different key processes. Make sure that the interests of the regional and local level are met.
- Include the RBD-level in the writing/updating process of the national guidance and do so well in advance before they are needed.

The involvement of multiple sectors and planning levels in planning and executing measures is a common challenge in WFD implementing countries. The lack of commitment to the process can severely harm the implementation of important measures. We find that solutions to this can be to:

- Involve the Programme of measures on all other plans at local, regional and national levels. Consider if some parts should be used in the Master plans (Hovedplaner)
- To increase the ownership of the water issues, try to explain ecological and chemical status in terms of value for other sources of water use and interests such as bathing, boating, fishing, natural landscape and scenery, biodiversity and touristic value. To be able to reach economic support this have to be converted into monetary value to be able to compete with other demands within the public and private sector.
- A strong coordination between the RBD:s supports an overall common implementation in Norway. In our opinion this coordination should be on a horizontal level between the water districts. Enough timely resources should be reserved for common discussions and analyses.
- Divide the measures into basic measures and supplementary measures and present them in this way to public and sector authorities. We think that by emphasizing the need for supplementary measures on top of the basic measures stated in the plan, the support for water management measures can be clearly increased among stakeholders and sector authorities. This supports also the process of estimating the costs of reaching good ecological status by legally binding measures and supplementing voluntary measures

For implementing measures stepwise to reach environmental objectives you need to prioritize the measures on the basis of importance and feasibility. The PoM handles the priority of measures internally within some of the sectors. In our opinion the priority of measures in the PoM is not fully developed to function as a basis for choosing what measures to implement and in what order between sectors. We find that the solutions to this could be the following:

- A feasibility study of the measures could be made based on supplementary measures (or at least “extra” measures needed after measures bound by Norwegian law are implemented) in order to make it possible to elaborate a priority between sectors.
- A grouping of multi sectoral measures on the basis of geographical area, or type of pressure to combat, could help to gain momentum in measure implementation and priority.
- Build and analyze measure scenarios for reaching the environmental objectives as an aid for priority and commitment to measure implementation i.e.: H0; Business as usual (only basic measures implemented), H1; All possible measures (including

decrease of agricultural production and hydropower), H2; Feasible measures (economically and politically).

- Analyze the costs of the gap between need of measures and ecological status and address this information to decision makers together with a possible scenario presentation (point above)

The methods for characterization of water bodies and analyses of measure impact and exemptions are not thoroughly described in the PoM. However during the mission we could briefly acquaint us with the procedures. Some statements and results from these processes are in a key position in water management planning and to smoothen up the process we find the following:

- Delineations of waterbodies have resulted in a more detailed levels of water bodies than in Sweden and Finland. In the coming cycle more guidelines on grouping of water bodies would be helpful especially aiming at making it easier to manage measures.
- Fish is not used widely as a quality element in ecological classification in fresh water. In Sweden and Finland fish is commonly used and considered as a pretty correct indicator taking into account noncommercial species. Consider making guidelines for classifications of fish in fresh water and use the knowledge available in the Scandinavian countries.
- The data used for ecological classification is not covered by detail in the PoM, however it is stated as a measure to develop the monitoring for future classification processes. One way of indicating the used data for classification of water bodies is to present a map of classification levels (different colors/attributes for different level: no classification, simulated class, water quality data, partly ecological data, full ecological data)
- Drainage area boundaries should be assessed/calculated for all water bodies since that is basic information regarding pressures and measures.
- Cost benefit analysis of measures and cross sectors is missing but can be useful to be able to see the cheapest ways to not only implement measures but to reach good ecological status. Agricultural measures can be many times more cost effective than measures in other sectors. This can of course change with the level of funding from the state/government and should be taken into account.
- The process to identify Heavily Modified water bodies regarding water power and regulation have been successful and it might be useful to adopt the approach used within other sector areas. A remark is that the municipalities were not very active in this process but in all cases it might not be needed if the beneficiaries and sufferers are involved
- The use of national modelling in support of the work done at regional and local level could be supported further instead of scarce and different model approaches. A national approach is not only cheaper, it also streamlines the processes better whether the issue is classification or measure planning/evaluation.
- In the PoM there seems to be missing links in the chain of water management (ecological status – human impact/pressure analysis – risk assessment – environmental objectives – nutrient load reduction need – measures – exemptions). Whereas the ecological status, pressures, objectives, measures and exemptions are described in the PoM, less attention is pointed to risk assessment (partly) and nutrient load reduction needs. To be able to designate measures to waters to maintain their good ecological status it would be to advantage to assess the risk of deterioration of waters and use this assessment as a lever for measure implementation. A proper assessment of the nutrient reduction need seems also to be missing from the PoM (might be included in the background material). However, this information is available

in the local appraisal of measures (tiltaksanalysene) an aggregation of this is expected to be found in the regional PoM.

- The use of exemptions seems at this brief analyze a bit vague and the process of naming the water bodies with exemptions does not seem to be supported by a clear logical structure. Our opinion is that exemptions using lowered environmental goals is not the best way of utilizing the possibilities but that extended time limits should be used. Also then it must be quite well substantiated with explanations on water body level. The exemptions must be supported by pressure analysis, analysis on measures proposed versus measures needed to reach good ecological status. We indeed support the use of the schematic explanations for exemptions proposed in the CIS guidance.
- Regarding the pressure analysis and ecological/chemical classification there is a need to take a general approach regarding toxic substances in water. Especially the diffuse outlets from households and storm water could be assessed.
- A rigid measure library set up sector by sector with unit costs on investments and maintenance and with indicative environmental impacts is laborious to build and requires stakeholder and sector authority involvement on multiple levels. However after setting up a measure library like this it is possibility to calculate the cost, benefits and feasibility of single measures, sector groups and measure scenarios. We highly support the planning process to be driven to this direction in Norway.

Proposals

- Rename the project leaders at the Sub-Unit level (sub district, vannområde) to coordinators since there work is a long time obligation.
- Make a standardized water type for clay watercourses (leirvassdrag) and avoid using this partly natural feature as a reason for exemptions for environmental objectives.
- When setting the structure of the RBMP and PoM, try to use the structure proposed in the EU Guidelines and avoid repeating the same information in the documents.
- Consider making a shorter version of the PoM which appeals more to the general public and attracts readers to the topic.
- Replace the word sector authority (sektorsmyndighet) with authority responsible for measures (tiltaksansvarlig) to highlight their responsibility
- A hierarchical measures library is central for the planning of measures and other processes – consider having an organization/structure with ownership for the library based on all involved sectors. Consider structuring the library by polluting sectors and by pressure on water.
- The structure and assessments of Key Types of Measures with indicators and pressure indicators at corresponding time scales can be used at national, district and local level to follow the implementation process for all involved.
- The need for measures for forestry seems to be underestimated and forestry measures should be identified and designated to waters under pressure.
- Consider dividing the measures into basic and supplementary measures to fulfill EU-reporting guidelines and to easier justify measure needs for measure responsible authorities
- Vann-Nett doesn't have functionality for keeping track of versions of classifications. Users have discovered that the classifications have been over written by other users which causes frustration. Investigate a way of handling history of classifications (and other actions) in Vann-Nett.

2 - List of persons met during the mission & short summary of meeting content/results;

List of persons :

Østfold county council (River Basin District Authority) : Johan Edvard Grimstad, Tyra Risnes, Helene Gabestad

Oppland county council : Morten Aas

County Governor Østfold : Håvard Hornnæs, Svein Skøyen

County Governor Oppland : Ola Hegge

County Governor Oslo og Akershus : Simon Haraldsen

Sub district Øyeren : Project leader Kristian Moseby

Sub district Haldenvassdraget : Project leader Finn Grimsrud

Sub district PURA : Project leader Anita Borge

Sub district Glomma Sør : Head of sub district Maria Bislingen

Sub district Mjøsa : Project leader Odd Henning Stuen

Norwegian Water Recourses and Energy Directorate : Ingrid Haug

Norwegian Environment Agency : Anders Iversen, Helga Gunnarsdottir

Norwegian Water Recourses and Energy Directorate : Lars Stalsberg

Norwegian Public Roads Administration : Ola Rosing Eide

Spydeberg municipality : Synne Lømo

Trøgstad municipality : Marit Haakaas

Trøgstad municipality : Johannes Martin Eriksen

Marker municipality : Karl Martin Møgedal

Nesodden municipality : Wenche Dørum

Oppgård municipality : Stig Bell

Nes municipality : Leiv Knutson

Sørumsund municipality : Torunn Hoel

Driftsassistansen Østfold : Tor Gunnar Jantsch

Norway Hunters and Anglers : Ole Håkon Heier

Østfold Farmers Association : Ole Magnus Lillestrand

Forum for natur- og friluftsliv : Ole Morten Fossli

SABIMA : Åsa Renman

Glommen og Lågen Brukseierforening : Torbjørn Østdal

Norwegian Institute for Water Research : Frode Sundnes, Line Barkved

3 – Proposal of follow up activities to be done by RCA as well as potential time schedule;

See recommendations in point 7.1. This peer review process is aimed to develop the planning process by the RCA in the incoming water management cycle.

4 - List & upload of documents that could be usefully put on the project's website;

Links to Vannportalen and VannNet.

5 - Summary in 15 lines of the report to be included in the overall Peer Review project report

According to the expected results from the RCA the review focused on the Programme of measures: how it can be improved generally, if the priorities are clearly defined in the Programme and if the information in the Programmes are well coordinated with the water information system Vann-Nett. Furthermore the review focused on how well the WFD policies are implemented into physical measures. Additionally to this the reviewing experts briefly assessed the water management planning system of the RCA and in Norway in general.

For all issues general findings were noted including strengths of the current issue and recommendations on further development, as well as general proposals for the upcoming planning period.

The review was conducted in an open atmosphere with lively discussions thanks to the broad participation from the RCA. The review discussions were found fruitful for the reviewing experts and several topics for joint projects or assessments were identified for the Nordic countries especially.

The review mission took place during three working days, including a half day for a field excursion. For the reviewing group the mission also included preparation, travelling, webinars and back reporting. In summary it took roughly 20 man days to fulfil the peer review for the reviewing experts.

6- General recommendations derived from the exchange. These recommendations will be shared by the secretariat with the whole peer review community for a wider dissemination of the lessons learned of the peer review experience.

The Peer Review process is an excellent way for self-evaluation concerning WFD-planning throughout Europe. The strengths in the process lies in the fact that the reviews are made by RBD-planners and managers reviewing each other. This gives the RCA and the reviewing experts a good opportunity for networking for further needs as the learning process goes both ways. In our opinion this horizontal approach has only benefits.

In our opinion the mission itself was successful and the information gained beforehand from the RCA was excellent and in good time. The process from applying for review and the actual review was however quite long and some elements of the process seems a bit too formal and fixed. Little information is also available about the other Peer Review processes going on at the same time across Europe that could function as reference or inspiration. The future use of all the information gathered is also a bit vague. We support the informal use of the gathered information to improve the water management processes across Europe.

7- Other aspects: what can Finland and Sweden learn from this process

- Cooperation with Norway on Sub-Unit level (sub district, vannområde) on how the local process and round table discussions leads to physical measures
- The process for prioritization of Heavily modified water bodies in-between stakeholders, NGO:s and public sector.
- The organisation of sub districts (vannområde) to reach the local participation.
- The process of designating heavily modified water bodies in coastal waters
- The strong commitment on local scale (municipalities)

Annexes

- The programme for the days including participants.